

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R132:1985

**Kommunomfattande mark/
vattenanvändningsplan**

Exempel Åtvidabergs kommun

Tage Jansson

Kmw

INSTITUTET FÖR BYGGDOKUMENTATION
Accnr
Plac <i>See</i>

Byggeforskningsrådet

R132:1985

KOMMUNOMFATTANDE MARK/VATTEN-
ANVÄNDNINGSPÅN

Exempel Åtvidabergs kommun

Tage Jansson

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 830559-9
från Statens råd för byggnadsforskning till Åtvidabergs
kommun, Åtvidaberg.

I Byggforskningsrådets rapportserie redovisar forskaren sitt anslagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

R132:1985

ISBN 91-540-4488-X
Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Liber Tryck AB Stockholm 1985

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

A.	<u>FORSKNINGSPROJEKTET</u>	5
A.1	SAMORDNAD MARK/VATTENPLANERING	5
A.2	MARK/VATTENANVÄNDNINGSPÅN ÅTVIDABERGS KOMMUN	5
A.2.1	Bakgrund. Syfte	5
A.2.2	Referensgrupp	6
A.2.3	Arbetets uppläggning	6
A.3	FÖRSÖKSKOMMUNEN	7
A.3.1	Kommunens vattenproblem	7
A.3.2	Kommunens organisation för fysisk plane- ring	8
A.3.3	Kommunkansliets "Fakta om Åtvidaberg"	8
	Mark/vattenanvändningsplan Åtvidabergs kommun	
B.	<u>SAMMANFATTNING</u>	11
B.1	LÄSANVISNING	11
B.2	INNEHÅLLSFÖRTECKNING	11
B.3	SAMMANDRAG AV PLANTEXTEN	15
B.3.1	Syfte	15
B.3.2	Juridiska och administrativa förutsätt- ningar	15
B.3.3	Planeringsunderlag. Naturgivna förut- sättningar	17
B.3.4	Planeringsunderlag. Pågående mark- och vattenanvändning	20
B.3.5	Planeringsunderlag. Miljöfrågor	26
B.3.6	Allmänna utgångspunkter	32
B.3.7	Slutsatser från planeringsunderlaget	33
B.3.8	Kommunala ställningstaganden gällande hela kommunen	34
B.3.9	Kommunala ställningstaganden gällande delar av kommunen	36
	Mark/vattenanvändningsplan Åtvidabergs kommun	
C.	<u>KOMMENTARER TILL PLAN OCH PLANERING</u>	43
C.1	PLANERINGSSITUATIONEN	43
C.1.1	Vattnets roll i planeringen	43
C.1.2	Kommunens planeringsbehov och besluts- kompetens	45
C.2	PLAN OCH PLANERING	48
C.2.1	Planens form och innehåll	48
C.2.2	Planeringsmetodik	49
C.3	PLANERINGSUNDERLAG	50
C.3.1	Planeringsunderlagets vattendel	50
C.3.2	Allmänna synpunkter	50
C.3.3	Planeringsunderlag för Åtvidabergs kommun	51
C.3.4	Redovisning av sjöar och vattendrag	52
C.3.5	Ekologi och miljökontroll	54
C.3.6	Behov av detaljerat planeringsunderlag	55
C.3.7	Erfarenheter från sammanställning av planeringsunderlaget	56

Innehållsförteckning forts

C.4	KOMMUNALA STÄLLNINGSTAGANDEN	57
C.4.1	Miljökontrollprogram	57
C.4.2	Riktlinjer och planeringsmål	57
C.4.3	Områdesindelning	58
C.4.4	Principdiskussion kring områdesindelning och kommunala ställningstaganden	58
C.4.5	Planbeslut och plangenomförande	61
	LITTERATUR	62

A. FoU-PROJEKTET

A.1 SAMORDNAD MARK/VATTENPLANERING

Projekt "Mark/vattenanvändningsplan Åtvidabergs kommun" ingår som del 2 i ett större projekt med syfte att utveckla former för samordnad planering av mark och vatten på kommunal nivå.

Del 1 av projektet har genomförts av en forskargrupp vid Linköpings Universitet, Tema Vatten i natur och samhälle. Gruppens arbete har publicerats i en rapport "Samordnad mark/vattenöversikt - Planeringsunderlag och analysmetoder" (3). Rapporten har föredragits i kommunen men inte föranlett något kommunalt beslut.

En tredje del, med arbetsnamnet "Områdesplan för Örenområdet, planerades. Avsikten var att del 2 och 3 skulle genomföras samtidigt i samarbete mellan kommunens konsult och forskargruppen. Syftet var att belysa två plannivåer:

- en kommunomfattande plan med allmän inriktning och låg detaljeringsgrad och
- en probleminriktad "områdesplan" för Örens avrinningsområde. Planens detaljeringsgrad skulle vara hög.

Som ofta är fallet visade sig ambitionerna vara större än resurserna. "Områdesplanen" och det planerade samarbetet kunde inte genomföras. Örenprojektet genomfördes dock i begränsad omfattning och refereras i en bilaga till den kommunomfattande planen.

A.2 MARK/VATTENANVÄNDNINGSPÅN ÅTVIDABERGS KOMMUN

A.2.1 Bakgrund. Syfte

Hösten 1980 redovisade vattenplaneringsutredningen sitt betänkande (6). Bl a föreslogs ett plansystem, som i hög grad påminner om byggnadslagstiftningens praxis. Stommen i systemet var en kommunomfattande plan "vattenöversikt".

Svenska Kommunförbundet torde vara en av de tyngsta remissinstanserna. Dess styrelse yttrade sig 810424 över betänkandet. Nedan citeras några avsnitt:

- "Styrelsen anser att det finns behov av en samlad översiktlig vattenplanering inom kommunerna. Planeringen bör grundas på kommunens egna förutsättningar och inordnas i den kommunala planeringen"
- ".....betona det växande problemet att bevara kvaliteten hos rå- och renvatten. Försurningen, den ökade spridningen av kemisk-tekniska produkter, det storskaliga jord- och skogsbruket, spridningen av bekämpnings- och gödselmedel, infiltrationen av avloppsvatten och den allmänna nedsmutsningen som hanteringen och förbränningen av fossila bränslen medför är några

orsaker som tvingar kommunerna till ökade insatser för att skydda yt- och grundvattentäkter"

- "Vattenöversikten kan därför enligt styrelsen betraktas som en behövlig komplettering av den rådande fysiska översiktsplaneringen"
- "Vattenplaneringen bör således genomföras med liknande metoder som planeringen av marken".

Citaten ur kommunförbundets yttrande kan tjäna som en programförklaring för projektarbetet så som det har bedrivits. Tilläggas kan att

- projektet syftade till att samordna mark- och vattenanvändning i ett och samma plandokument
- projektet skulle vara realistiskt, ett förslag skulle föreläggas kommunfullmäktige för antagande.

Målsättningen om antagande har uppnåtts. Antagandet skedde 850627 enligt Kf:s protokoll §75.

Det ursprungliga syftet var också, som nämnts att pröva två plantyper:

- samspelet mellan planeringsmetodik, planeringsunderlag och planbeslut på två detaljeringsnivåer. Denna målsättning kunde inte realiseras.

A.2.2 Referensgrupp

Referensgruppen har haft följande sammansättning:

- Carin Wanbo Statens Planverk
- Karin Schibbye fr o m juni 1984
- Gunnar Eriksson Statens Naturvårdsverk
- Bengt Berglund K-Konsult, Lund
- Mats Olsson Länsstyrelsen E-län, naturvårdsdirektör
- Nils Friberg Länsstyrelsen E-län, länsarkitekt
- Bo Ekstéen fr o m juni 1984

Till referensgruppens möten har alltid kallats

- Ingela Söderbaum Statens råd för byggnadsforskning
- Reinhold Castensson Linköpings universitet
- Göte Edlund Åtvidabergs kommun, kommunalråd
- Evert Johansson " - , bnd ordförande
- Sigvard Persson " - , gatuchef
- Lars Kylefors K-Konsult, Kalmar.

Sammanställande och föredragande i referensgruppen har varit Tage Jansson, K-Konsult, Linköping.

Till ordförande valdes Göte Edlund.

A.2.3 Arbetets uppläggning

Projektledare har varit Sigvard Persson, gatuchef.

Materialet har tagits fram och sammanställts av en arbetsgrupp med Sigvard Persson och Tage Jansson som permanenta medlemmar. Tillfälliga deltagare har varit Reinhold Castensson och Lars Kylefors.

Arbetet har bedrivits i två skeden. Under skede 1 inriktades arbetet på att arbeta fram ett principförslag i samarbete med referensgruppen. Under skede 2 bearbetades principförslaget till ett planförslag för Åtvidabergs kommun. Förslaget har behandlats på samma sätt som tidigare översiktliga planer d v s med kommunens planeringsutskott som ledningsgrupp, gatuchef Sigvard Persson som ansvarig tjänsteman och K-Konsult genom Tage Jansson som planförfattare. Förslaget har handlagts enligt byggnadsstadgans regler för upprättande och antagande av plan. Handläggningen har skett enligt följande tidsschema

- 850102 - 850301 Utställning. Remisstid
- 850110 Samrådsmöte med länsstyrelse och länsnämnder
- 850214 Informationsmöte för allmänheten
- 850419 Sammanställning av remissvar
- 850423/850528 Byggnadsnämndens sammanträden
- 850508/850605 Kommunstyrelsens sammanträden
- 850627 Kommunfullmäktiges sammanträde

Denna rapport har huvudsakligen skrivits efter planens antagande. Den kommunala handläggningen skedde under en period då den nya plan- och bygglagen samt naturresurslagen diskuterades livligt i massmedia. Debatten har sannolikt påverkat både rapportskrivningen och den kommunala handläggningen. I de fall skillnader förekommer mellan det kommunala plandokumentet och rapporten ansvarar författaren ensam för rapporttexten.

A.3 FÖRSÖKSKOMMUNEN

A.3.1 Kommunens vattenproblem

Åtvidabergs kommun hade flera skäl för medverkan i projektet:

- Man hade byggt ut avloppsreningsverket i centralorten till en standard som gav mycket goda reningsresultat. Trots detta förbättrades inte recipientens tillstånd i den utsträckning som man hade förväntat sig. Andra föroreningskällor måste vara orsaken.
- Man hade fått massutveckling av alger i sjön Ören vid vars strand centralortens grundvattentäkt är belägen. Algutvecklingen indikerade föroreningar som kunde påverka vattenförsörjningen.
- Man har en nedlagd gruva, Bersbo, vars varphögar läcker stora mängder tungmetaller till omgivningen.
- Man har ett antal stora, näringsfattiga klarvattensjöar av stort värde ur naturvårdssynpunkt och för rekreation. En av dessa är den ovannämnda Ören. Sjön är av riksintresse för vetenskaplig naturvård liksom två andra sjöar Borken och Yxningen. De båda sistnämnda ligger nedströms Bersbo och hotas på sikt av tungmetallföroreningar.

A.3.2 Kommunens organisation för fysisk planering

Kommunen saknar heltidsanställda stads- och planarkitekter. Byggnadsnämnden handhar detaljplaneringen med fastighetschefen som (heltidsanställd) ansvarig tjänsteman. En konsult, arkitekt, anlitas som stadsarkitekt och detaljplaneförfattare.

Kommunstyrelsen ansvarar, genom sitt planeringsutskott, för den översiktliga planeringen med gatu- och gatuchefen som (heltidsanställd) ansvarig tjänsteman. Planeringsutskottet består av 5 personer, 3 socialdemokrater, 1 moderat och 1 centerpartist. Av socialdemokraterna är en kommunstyrelsens och en byggnadsnämndens ordförande. Ett konsultföretag med arkitekter och ingenjörer anlitas för planeringen.

Vatten och avloppsförsörjningen sorterar under gatuchefen.

A.3.3 Kommunkansliets "Fakta om Åtvidaberg"

Fakta om ÅTVIDABERG 1984

ÅTVIDABERGS
KOMMUN

Utgiven av kommunkansliet, Box 206, 597 00 ÅTVIDABERG
Telefon 0120-118 60

Åtvidabergs kommun är belägen i den sydöstra delen av Östergötlands län. Kommunen gränsar i norr till Linköpings kommun, i väster till Kinda kommun, i öster till Valdemarsviks kommun och i söder till Västerviks kommun. Den totala arealen uppgår till 802 km², varav landarealen uppgår till 683,5 km². Det innebär att det bor 16 invånare per km² i kommunen.

PARTISTRUKTUR

Kommunfullmäktige	Röst- förd.	Mandat- fördel.	
		Leda- möter	Supple- anter
	%		
Socialdemokraterna	52,6	24	12
Centerpartiet	14,0	6	3
Åtvidabergspartiet	13,3	6	3
Moderata samlingspartiet	12,7	6	3
KDS	3,3	2	1
Folkpartiet	2,4	1	1
Övriga partier	1,7	-	-
Totalt	100,0	45	23

Kommunfullmäktige: Ordförande Olof Sandqvist
tel 0120-127 94 (bost)
0120-103 24 (arb)

Kommunstyrelsen

	S	C	M	Åp	KDS	Fp
Ledamöter	6	2	1	1	1	-

Kommunstyrelsen: Ordförande/kommunråd Göte Edlund
tel 0120-107 06 (bost)
0120-118 60 (arb)

BEFOLKNING

Folkmängd 31/12	1970	1975	1980	1983
Totalt	13.058	12.982	12.927	12.911
Män	6.679	6.597	6.576	6.552
Kvinnor	6.379	6.385	6.351	6.359

Församlingar	1970	1975	1980	1983
Åtvid	9.269	9.380	9.081	8.957
Grebo	737	910	1.169	1.258
Värna	220	197	193	196
Björnsäter	726	736	750	758
Yxnerum	265	224	232	223
Hannäs	718	637	654	662
Gårdserum	1.022	892	848	857

Folkmängdsförändringar	1970	1975	1980	1983
Födda	181	151	168	135
Döda	130	137	180	141
Födelsenetto	+51	+14	-12	-6
Flyttningsnetto	+73	-93	+49	-14
Folkökning/minskn	+124	-79	+37	-25

Åldersfördelning 1983	Åtvidaberg		Länet		Riket	
	Antal	%	%	%		
0-6	1.062	8,2	8,0	7,9		
7-15	1.743	13,5	12,2	11,8		
16-18	632	4,9	4,6	4,4		
19-64	7.184	55,7	58,0	59,0		
65- w	2.290	17,7	17,2	16,9		

Befolkningsprognos

	1985	1990
Kommunen	12.971	12.979

Kommunens anställda 1983

Kommunadministration	87
Barnomsorg	159
Äldreomsorg	143
Fritids- och kulturell verksamhet	46
Utbildning	278
Arbetsledare, kommunalarb.-gatukontoret	44
Brandkårspersonal	62
Totalt antal anställda	819
Totalt antal årsarbetare	581

Antal årsarbetare per 1.000 invånare 1983

Åtvidaberg	45
Riket	46

EKONOMI

Budget 1984 (Milj kr)	Driftbudget		Netto- kostn.
	Kostn	Intäkter	
0 Gemensam kommunadm	29,9	20,3	9,6
1 Arbete och näringsliv	2,7	-	2,7
2 Mark och bostäder	13,8	1,9	11,9
3 Kommunikationer	9,8	0,4	9,4
4 Fritid och kultur	10,3	0,6	9,7
5 Vatten och avfall	11,4	9,0	2,4
6 Utbildning	52,7	22,0	30,7
7 Social omsorg	39,1	16,6	22,5
8 Miljö, hälso och samhällsskydd	4,7	1,2	3,5
9 Finansiering	11,0	116,7	
Överföring till kapitalbudgeten	3,2		

Utdebitering	1982	1983	1984
Kommunen	16,00	16,00	16,00
Landstinget	13,25	13,25	13,25
Kyrkan (Åtvids pastorat)	1,25	1,25	1,25
Totalt	30,50	30,50	30,50

Åtvidabergs Bok & Tryck AB

HUSHÅLL-BOSTÄDER-LÄGENHETER**Antal hushåll enligt FoB-80: 4.922****Bostadsbestånd**

Hustyp	1970	1975	1980
Småhus	2.705	2.864	3.002
Flerfamiljshus	2.139	2.246	2.089
Icke bostadshus	111	111	*)
Totalt	4.955	5.221	5091

*) uppgift saknas

Bostadsbyggnadsprogram 1984 - 1988

	1984	1985	1986	1987	1988	Totalt
Åtvidaberg	10	10	7	5	3	35
Grebo	-	-	3	5	6	14
Björnsäter	2	2	2	2	2	10
Falerum	1	1	-	-	1	3
Övriga områden	2	2	3	3	3	13
Totalt	15	15	15	15	15	75

UTBILDNING**Elevantal 1983/84**

Gymnasieskolan	Verkst.tekn.linje				
	El tele tekn.linje	47	Totalt	47	
Alléskolan	Högstadiet	584	Totalt	584	
Centralskolan	Lågstadiet	143			
	Mellanstadiet	232	Totalt	375	
Långbrottskolan	Lågstadiet	104			
	Mellanstadiet	147	Totalt	251	
Sandtagsskolan	Lågstadiet	102	Totalt	102	
Grebo skola	Lågstadiet	98			
	Mellanstadiet	79	Totalt	177	
Björnsäters skola	Lågstadiet	49			
	Mellanstadiet	69	Totalt	118	
Falerums skola	Lågstadiet	49			
	Mellanstadiet	66	Totalt	115	
Hannäs skola	Lågstadiet 1-2	12	Totalt	12	

NÄRINGS LIV

Näringsgren	1970	1975	1980
Jord- och skogsbruk	659	545	527
Tillverkningsindustri	2.542	2.399	1.872
Byggnadsindustri	474	317	325
Varuhandel	402	340	358
Samfärdsrel, post och tele	173	148	140
Privata tjänster	360	339	392
Offentlig förvaltning och tjänster	470	703	880
Totalt (20-w tim/vecka)	5.080	4.791	4.494

Antal arbetstillfällen 1980 procentuellt fördelade på näringar i kommunen, länet och riket.

Näringsgren	Åtvidaberg	Länet	Riket
Jord- och skogsbruk	12	6	6
Tillverkningsindustri	38	29	26
Byggnadsindustri	7	6	7
Varuhandel	10	11	12
Samfärdsrel, post och tele	3	6	7
Privata tjänster	9	12	14
Off förv och tjänster	21	30	28
Totalt	100	100	100

Andelen förvärsarbetare, (20-w tim/vecka) 16-64 år

	1970	1975	1980
Män	85,6	85,5	84,0
Kvinnor	39,2	44,1	56,4
Totalt	63,2	65,2	70,6

SOCIAL SERVICE**Barnomsorg**

Daghem	antal	7
	platser	155
	placerade barn	159
Familjedaghem	antal dagbarn- vårdare	64
	placerade barn	312
Deltidsförskola	antal	7
	platser	254
	placerade barn	179
Fritidshem	antal	5
	platser	50
	placerade barn	61

Pensionärs- och handikappomsorg**Servicebostäder**

Åtvidaberg	84 platser
Grebo	12 platser
Björnsäter	12 platser
Falerum (servicelägenheter)	16 platser
Totalt	124 platser

Hemhjälp

Hemvårdare	4
Hemsamariter	78
Personer med hemhjälp	ca 580

Färdtjänst

Antal färdtjänstberättigade	510
Antal resor per år	15.250

Folkpensionärer

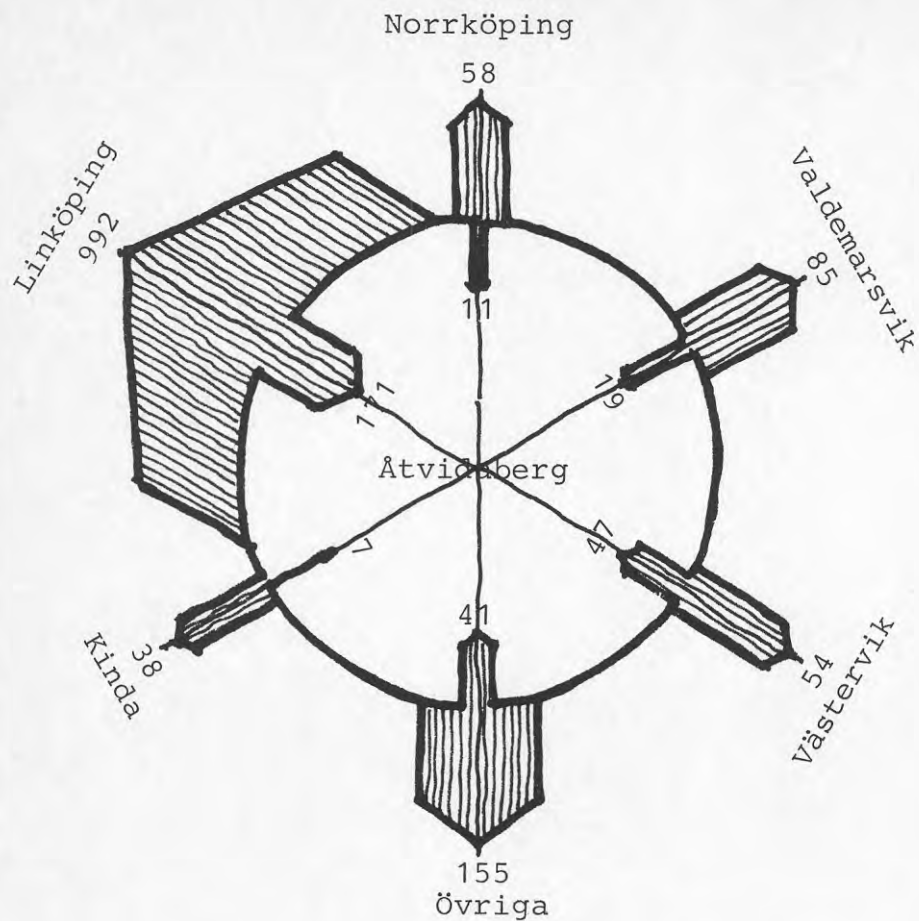
Ålderspensionärer	2.444
Förtidspensionärer m.m.	682
Antal folkpensionärer	3.126

Kommunalt bostadstillägg för pensionärer (KBT)

Max belopp: 11.400 fr o m 83-01-01

Kommunens tätortsbefolkning är förhållandevis stor. Av 12 936 invånare bor 10 125 (78 %) i administrativa tätorter. Centralorten med det närliggande Berg dominerar med 8 558 personer (66 %).

Antalet sysselsatta (1 - w timmar/vecka 1980) var totalt 4 863. Av dessa var 4 536 (93 %) bosatta inom kommunen och 327 inpendlare (7 %). Antalet utpendlare var 1 351 fördelade enligt figur.

B. Mark/vattenanvändningsplan Ätvidabergs kommun
SAMMANFATTNING

B.1 LÄSANVISNING

Det kommunala plandokumentet redovisas i detta avsnitt dels med en fullständig innehållsförteckning och dels med ett sammandrag ur plantexten i form av citat eller kortfattade kommentarer. Citat återges med förminskad text.

Rapporten har rubriknummer av typen N.0.0 för att inte sammanblandas med plantextens rubriker som har nummer av typen 0.000.

Plankartan har av praktiska skäl placerats sist i rapporten.

B.2 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sid nr	Sidhänvisning markerar att avsnittet helt eller delvis återges i sammandraget
	S. SAMMANFATTNING
	S.1 Planeringens innehåll
	S.2 Samband markanvändning - vattenbeskaffenhet
	S.3 Planförslaget
	S.31 Utgångspunkter
	S.32 Kommunala ställningstaganden
	S.33 Riktlinjer för byggande
	S.34 Målsättning för vattenvård och -användning
	S.35 Målsättning för bevarande av landskapsbild och ekosystem
Sid 15	1. ALLMÄNT
	1.1 Planförslagets syfte
	1.2 Vattnets roll i planeringen
	1.3 Planeringsunderlag
	2. JURIDISKA OCH ADMINISTRATIVA MEDEL FÖR PLANGENOMFÖRANDE
Sid 15	2.1 Allmänt
Sid 15	2.2 Gällande lagstiftning
Sid 16	2.3 Kommande lagstiftning
	2.4 Planförslagets regelsystem
Sid 16	2.41 Regelsystemet
Sid 16	2.42 Gällande bestämmelser
Sid 17	2.43 Kommunala riktlinjer
Sid 17	2.44 Kommunala målsättningar
	3. FÖRSÖKSKOMMUN I BYGGFORSKNINGSPROJEKT
	3.1 Forskningsprojektet
	3.2 Arbetets uppläggning

	4.	PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR
	4.1	Naturgivna förutsättningar
	4.11	Hänvisning
Sid 17	4.12	Översikt
Sid 18	4.13	Geologi
Sid 18	4.14	Hydrologi
	4.141	Huvudflodområden. Avrinningsområden
	4.142	Sjöar och vattendrag
Sid 19	4.143	Grundvatten
	4.2	Pågående mark- och vattenanvändning. Planeringsbehov
Sid 20	4.21	Översikt
Sid 20	4.22	Jordbruksmark
	4.221	. Nuvarande förhållanden
	4.222	. Planeringsbehov
Sid 21	4.23	Skogsmark
	4.231	. Nuvarande förhållanden
	4.232	. Planeringsbehov
Sid 21	4.24	Bebyggelse
	4.241	. Bebyggelsestruktur
Sid 22	4.242	. Tätorter
Sid 22	4.243	. Samlad bosättning och anläggningar utanför administrativa tätorter
	4.244	. Planeringsbehov
Sid 23	4.25	Rekreation. Friluftsliv
	4.251	. Närströvområde för tätort
	4.252	. Vandringleder. Kanotleder. Kortfiske- vatten
	4.26	Vattenanvändning
Sid 23	4.261	. Kraftproduktion
Sid 24	4.262	. Vattenbruk
Sid 24	4.263	. Jordbruksbevattning
	4.264	. Grundvatten
Sid 24	4.265	. Sjöar och vattendrag
Sid 26	4.3	Naturvård. Kulturminnesvård
Sid 26	4.4	Våtmarker
Sid 26	4.5	Övriga intressen
	4.6	Miljöfrågor
Sid 26	4.61	Allmänt
Sid 28	4.62	Försurning
	4.621	. Nuvarande förhållanden
	4.622	. Planeringsbehov
Sid 29	4.63	Växtnäringsbelastning i sjöar och vat- tendrag
	4.631	. Nuvarande förhållanden
	4.632	. Planeringsbehov
Sid 31	4.64	Spridning av metaller och organiska miljögifter
	4.641	. Nuvarande förhållanden
	4.642	. Planeringsbehov
Sid 31	4.65	Landskapsförändring
	4.651	. Byggnader. Anläggningar. Täckter
	4.652	. Areella näringar
	4.653	. Planeringsbehov

	5.	PLANFÖRSLAGET
	5.1	Planeringens utgångspunkter
Sid 32	5.11	Ekologisk grundsyn
Sid 32	5.12	Tillämpning av gällande lagstiftning
Sid 32	5.13	Miljöövervakning
	5.131	. Kontrollprogram
	5.132	. Beräkningsmetod för kontroll av växt- näringsbelastning
	5.2	Förslag och överväganden gällande hela kommunen
	5.21	Jordbruk
	5.211	. Gällande bestämmelser
		- Markanspråk
		- Driftsformer
Sid 34	5.212	. Kommunens målsättning
	5.22	Skogsbruk
	5.221	. Gällande bestämmelser
		- Markanspråk
		- Driftsformer
Sid 34	5.222	. Kommunens målsättning
	5.223	. Kommunens riktlinjer för bekämpning av lövsly på skogsmark
	5.23	Bebyggelse. Anläggningar
	5.231	. Byggnadslagens bestämmelser
		- Allmänna bestämmelser
		- Bebyggelse för areella näringar
		- Bebyggelse inom strandskyddsom- råde
		- Förordnande till skydd för mili- tär anläggning
	5.232	. Byggnadsreglerande bestämmelser i annan lagstiftning
		- Naturvårdslagen
		- Väglagen
		- Skydd mot kraftledning
		- Skydd för fornlämning
	5.233	. Kommunens målsättning för planlägg- ning och bostadsförsörjning
Sid 35	5.234	. Kommunala riktlinjer
	5.24	Rekreation. Friluftsliv
	5.241	. Gällande bestämmelser
	5.242	. Kommunens målsättning
	5.25	Övrig mark- och vattenanvändning
	5.251	. Täkt av sten, grus, sand m m
		- Gällande bestämmelser
Sid 35		- Kommunens målsättning
	5.252	. Användning av sjöar och vattendrag
		- Nuvarande förhållanden
		- Gällande bestämmelser
Sid 35		- Kommunens målsättning
	5.253	. Användning av grundvatten
		- Nuvarande förhållanden
		- Gällande bestämmelser
Sid 36		- Kommunens målsättning
	5.26	Fastighetsbildning
	5.3	Förslag och överväganden gällande delar av kommunen
Sid 37	5.31	Områden med särskilda förutsättningar

- 5.311 . Kommentarer till områdesindelning.
Grunddragen i mark- och vattenanvänd-
ningen
- Område 1
- Område 2
- Område 3.1 och 3.2
- Område 4.1 - 4.6
- Område 5.1 - 5.4
- Sid 38 5.312 . Områden i naturvårdsplan och kultur-
minnesvårdsprogram
- Sid 39 5.32 Särskilda riktlinjer för byggande
- Sid 40 5.33 Särskild målsättning för ytvatten
- Sid 42 5.34 Önskemål om samråd rörande jord- och
skogsbruk

- Bil 1 Utdrag ur "Sjöar i Östergötland"
- Bil 2 Utdrag ur "Försumning"
- Bil 3 Utdrag ur NATUR KULTUR Miljöer i Öster-
götland
Naturvårdsplan för Åtvidabergs kommun
- Bil 4 Utdrag ur NATUR KULTUR Miljöer i Öster-
götland
Områden och objekt av intresse för kul-
turminnesvård i Åtvidabergs kommun
- Sid 29 Bil 5 Miljökontrollprogram för Åtvidabergs
kommun
- Bil 6 Försumning av grundvatten. Förslag till
kontrollprogram vid enskilda vattentäk-
ter
- Bil 7 Sammanfattning av undersökning av sjön
Örens växtnäringstillskott samt förslag
till åtgärdsprogram
- Bil 8 Utdrag ur "Myrar i Östergötland"

Tillhörande kartor

- Sid 65 REDOVISNINGSKARTA
INVENTERINGSKARTOR

B.3 SAMMANDRAG AV PLANTEXTEN

B.3.1 Syfte

Utdrag ur avsnitt 1.1 Planförslagets syfte

Föreliggande planförslag syftar till att ersätta nu gällande kommunöversikt/markdispositionsplan.

Den nya planen skall förbättra kommunens beslutsunderlag i frågor om mark, vatten och miljö genom att arbeta in vattenplaneringen i den kommunomfattande fysiska planen på ett sätt som är likartat och likvärdigt med nuvarande planering av markanvändning och bebyggelse.

B.3.2 Juridiska och administrativa förutsättningar

Utdrag ur avsnitt 2. Juridiska och administrativa medel för plangenomförande (2.1 Allmänt och 2.2 Gällande lagstiftning

ALLMÄNT

Det avgörande inflytandet på mark- och vattenanvändningen har den som äger eller nyttjar fastigheten. Genom lagstiftning drar staten upp ramarna för fastighetsägarens rättigheter och skyldigheter. Där anges vad som är tillståndspliktigt, vem som har tillsynsansvar samt när och för vilket ändamål planering erfordras.

GÄLLANDE LAGSTIFTNING

Lagstiftningen fördelar tillståndsgivning och tillsyn på olika myndigheter:

- Byggnadslagstiftningen ger kommunen rätt att besluta om tillkomsten av ny bebyggelse. Det sker genom prövning av byggnadslov och genom "planmonopol"
- Hälsoskyddslagstiftningen ålägger kommunen en omfattande tillsynsverksamhet och ger beslutsrätt i vissa tillstånds- och anmälningsärenden
- Vattenlagen lägger tillståndsgivningen på länsstyrelse eller vattendomstol men fäster stort avseende vid kommunens uttalade vilja -ett vattenföretag får inte komma till stånd om det "möter hinder från allmänna planeringsynpunkter"
- Naturvårdslag och miljöskyddslag lägger tillståndsgivningen på länsstyrelse eller koncessionsnämnd. Kommunen kan påverka ett beslut genom samråd
- Lagstiftning som reglerar jord- och skogsbruk skiljer sig från de tidigare nämnda genom att tonvikten läggs på tillsyn inte på tillståndsplikt. Tillsynsmyndigheter är på regional nivå skogsvårdsstyrelse och lantbruksnämnd. Kommunen kan påverka verksamheten genom att åberopa regler om hänsyn till naturvårdens intressen. Denna kommunens rätt till samråd är inskriven i skogsvårdsförordningen men inte i motsvarande lagstiftning för jordbruket.

Utdrag ur avsnitt 2.3 Kommande lagstiftning

En ny plan- och bygglag samt en naturresurslag planeras träda i kraft 1 januari 1987. Enligt plan- och bygglagen blir en kommunomfattande översiktsplan obligatorisk.

I lagrådsremissen anges den kommunomfattande översiktsplanens syfte vara:

- att med ledning av PBL:s allmänna bestämmelser ange grunddragen i användningen av mark- och vattenområden samt riktlinjer för bebyggelseutvecklingen som en del i och en förutsättning för den övergripande, långsiktiga kommunplaneringen
- att redovisa behandlingen av riksintressen - särskilt som grund för samråd mellan staten och kommunen om markanvändningen och tillståndsprövningen
- att där det behövs ge närmare riktlinjer för kommande planläggning, bebyggelseutveckling och andra miljöförändringar
- att ge kommuninvånare, sakägare och andra intressenter information om markanvändningen i stort samt inriktningen för avsedda miljöförändringar.

PBL:s allmänna bestämmelser innehåller en regel att lagen om hushållning med naturresurser skall tillämpas (2 kap 2 §).

Föreliggande planförslag syftar till att ersätta nu gällande kommunöversikt/markdispositionsplan med ett dokument som har ett med PBL-förslagets översiktsplan likartat innehåll men som formellt fortfarande är knutet till gällande byggnadslagstiftning.

Planförslaget skall vara underlag för kommunens myndighetsutövning enligt byggnads- och hälso- skyddslagstiftningen. Det skall också redovisa kommunala ställningstaganden som kan vara betydelsefulla vid prövning enligt vattenlagen, miljöskyddslagen och annan lag som rör mark- och vattenanvändning.

Utdrag ur avsnitt 2.4 Planförslagets regelsystem (2.41 Regelsystemet och 2.42 Gällande bestämmelser)

REGELSYSTEMET

har tre nivåer

- . gällande bestämmelser, som har egen rättsverkan
- . riktlinjer, som kan ges rättsverkan genom kommunalt beslut
- . målsättningar, som är information till beslutsfattande myndighet eller markägare och saknar rättsverkan.

Riktlinjer och målsättningar blir, enligt den nya plan- och bygglagen, vägledande (men ej bindande) för statlig myndighet vid tillståndsprövning enligt vattenlagen, miljöskyddslagen eller andra lagar som rör användning av mark och vatten.

GÄLLANDE BESTÄMMELSER

är t ex föreskrifter i lag, riktlinjer från regering och riksdag, fastställda detaljplaner, förordnanden och vattendomar.

Utdrag ur avsnitt 2.43 Kommunala riktlinjer och 2.44 Kommunala målsättningar

KOMMUNALA RIKTLINJER

är föreskrifter som kan ges rättsverkan med stöd av angiven lagtext. De kan avse bebyggelses lokalisering och utformning och stödja sig på bestämmelserna i 9, 29 och 38 paragraferna i byggnadsstadgan. De kan avse prövning av avloppsutsläpp och formuleras i hälsoskyddsföreskrifter med stöd av 7 § i hälsoskyddslagen.

KOMMUNALA MÅLSÄTTNINGAR

är information utan rättsverkan. De kan avse förhållanden där kommunen inte har befogenhet att utfärda föreskrifter men ändå har intressen att bevaka. Intresset kan vara specifikt t ex skydd av vattentäkt mot förorening genom utlakning från jordbruksmark. Det kan vara allmänt t ex insiktfull tillämpning av skogsvårdslagens föreskrifter om naturvårdshänsyn.

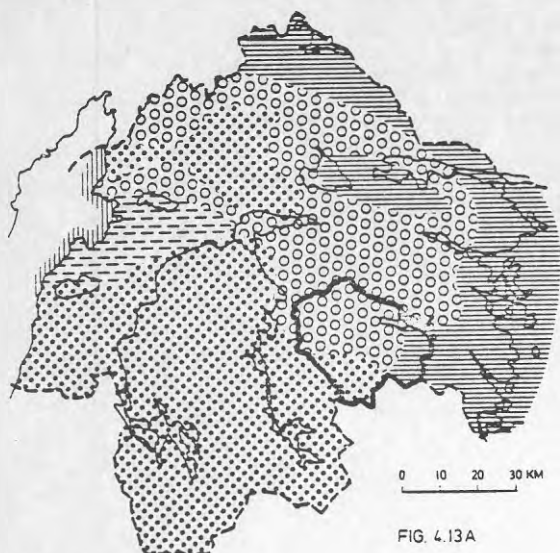
B.3.3 Planeringsunderlag. Naturgivna förutsättningar

Utdrag ur avsnitt 4.12 Översikt

Kommunen ligger på en utlöpare av sydsvenska höglandet. Terrängen är högst i söder och sluttar mot slätten i nordväst. Den är sönderskuren med sprickdalar ofta med riktning från NV till SO.

Utdrag ur avsnitt 4.13 Geologi

BETECKNINGAR

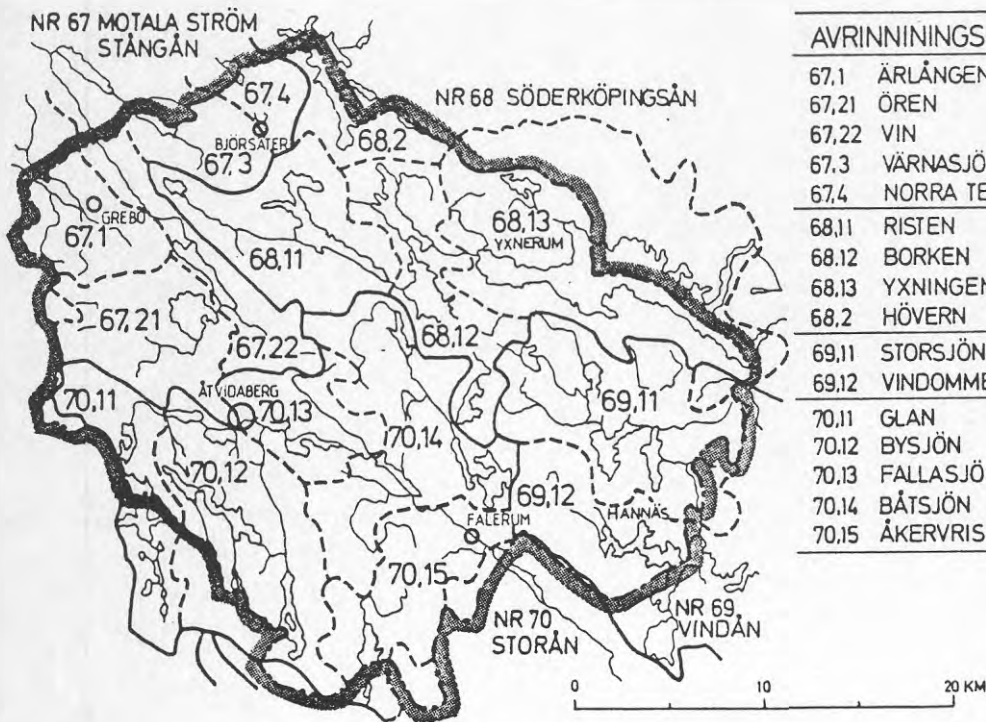
- GNEJSER AV SEDIMENTÄRT ELLER VULKANISKT URSPRUNG
- GNEJSGRANITER
- SMÅLÄNDSKA GRANITER OCH PORFYRER
- DIABAS
- VISINGSÖFORMATIONENS BERGARTER
- KAMBRO - SILURISKA BERGARTER

BETECKNINGAR

- GNEJSGRANIT, GRANIT
- LEPTIT MED DIORIT (GRÖNSTEN)
- GRÄNS FÖR FLODOMRÅDE
- GRÄNS FÖR AV-RINNINGSOMRÅDE

De geologiska faktorerna påverkar miljösituationen lokalt. Utlakningen från varphögarna bidrar påtagligt till försurningen inom Bersboområdet. Mormorsgruvan ligger till skillnad från Bersbo inom ett område där basiska grönstenar ingår i berggrunden. Deras förekomst i varpen och nedströmsgruvområdet neutraliserar en del av det sura lakvattnet.

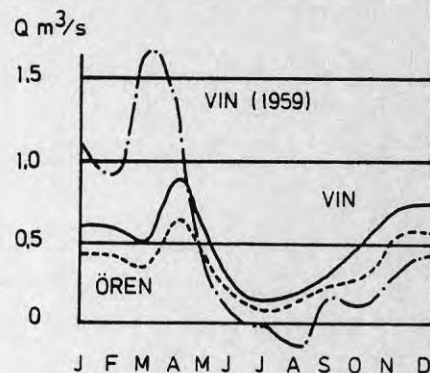
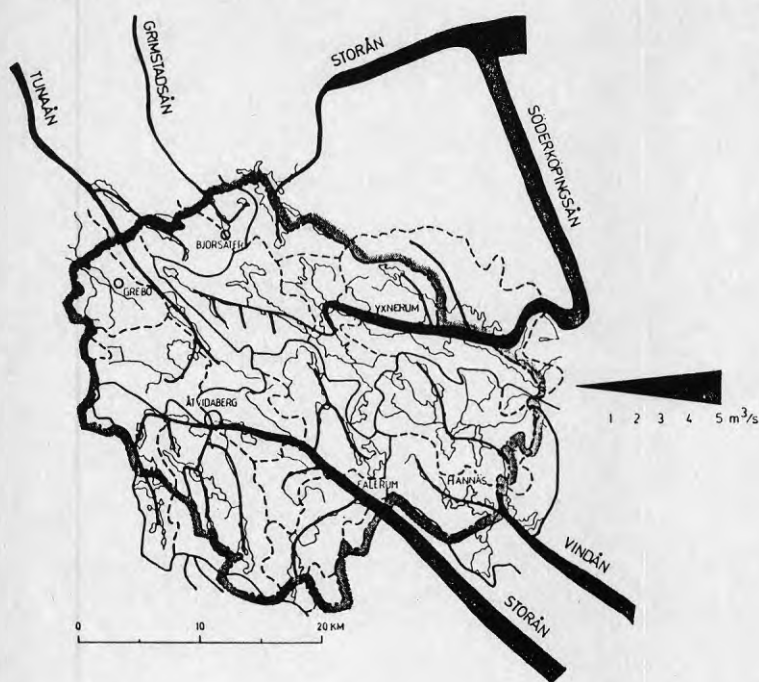
Utdrag ur avsnitt 4.14 Hydrologi

AVRINNINGSOMR.	FLODOMR.	
67.1 ÄRLÅNGEN	67 MOTALA STRÖM	
67.21 ÖREN		
67.22 VIN		
67.3 VÄRNASJÖN		
67.4 NORRA TEDEN		
68.11 RISTEN	68 SÖDERKÖPINGSÅN	
68.12 BORKEN		
68.13 YXNINGEN		
68.2 HÖVERN		
69.11 STORSJÖN	69 VINDÅN	
69.12 VINDOMMEN		
70.11 GLAN		70 STORÅN
70.12 BYSJÖN		
70.13 FALLASJÖN		
70.14 BÅTSJÖN		
70.15 ÅKERVRISTEN		

Kommunen ingår i fyra vattensystem, huvudflodområden. Dessa har indelats i 16 avrinningsområden. Indelningen har gjorts så att de är lämpliga som planeringsområden ur hydrologisk synpunkt.

Sjöar och vattendrag behandlas utförligare i plantextens avsnitt 4.265. Här behandlas endast en egenskap hos ytvatten, nämligen flödet. Vattenföringsstationer saknas inom Åtvidabergs kommun. För att bestämma flöde är man därför hänvisad till beräkningar. Vattenföringens årstidsvariationer visas med exempel från sjöarna Ören och Vin. Figurer från avsnitt 4.142 Sjöar och vattendrag

BETECKNINGAR

NORMALA MÅNADSMEDELVÄRDEN

— VIN

- - - ÖREN

ÅR 1959

— VIN

Utdrag ur avsnitt 4.143 Grundvatten

Såväl kommunens som enskilda förbrukares vattenförsörjning baseras på grundvatten. Undantag är Falerums tätort och Yxnerums samhälle som tar ytvatten från Öjsjön respektive Yxningen.

Tillgången på grundvatten bestäms av de geologiska förutsättningarna

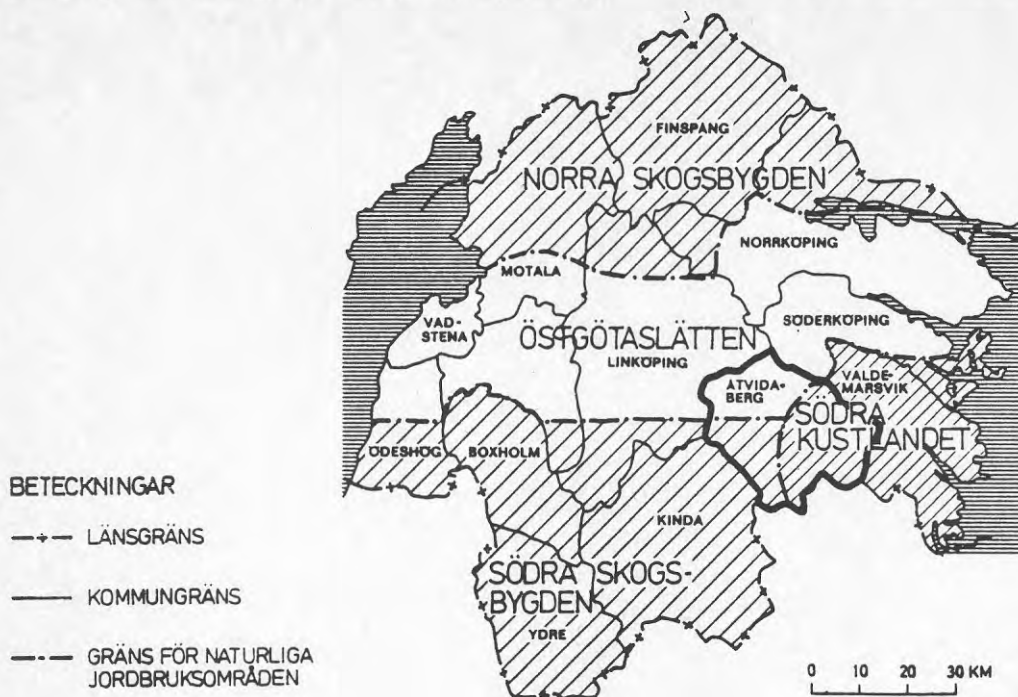
- . Berggrund av granit och gnejs med ett tunt moräntäcke ger endast "ringa - måttlig" grundvattentillgång enligt Sveriges Geologiska Undersökning. Den räcker för enskilda hushåll men byar och tätorter kan få vattenförsörjningsproblem
- . Isälvsavlagringar ger större vattenmängder. Grebo och Björsäter har brunnar i sandfält, centralorten i en grusås.

Grundvattnets beskaffenhet är i allmänhet tillfredsställande. Dock finns tidvis problem i Grebo (nitratförekomst) och Björsäter (hög järnhalt).

B.3.4 Planeringsunderlag. Pågående mark- och vattenanvändning

Samhörig mark- och vattenanvändning redovisas tillsammans - bebyggelsens vatten- och avloppsförsörjning beskrivs t ex under avsnitt 4.24 Bebyggelse

Utdrag ur avsnitt 4.21 Översikt

Som kartan redovisar ligger kommunen mellan östgötaslätten och skogsbygd/kustland. Slätten i norr övergår söderut i ett brutet landskap med skogsklädda höjder. Gradvis ökar kuperingsgraden och skogsmarken blir dominerande med remsor av åkermark i dalgångarna. Bebyggelsen är huvudsakligen koncentrerad till dalgången med Ärlången, Ören och sjöarna i Storåsystemet.

Utdrag ur avsnitt 4.22 Jordbruksmark

Lantbruksnämndens inventeringar visar att den bästa åkerjorden finns i Grebo och Värna församlingar som tillhör östgötaslätten.

I skogsbygden är åkrarna mindre och mera oregelbundna än på slätten och jordarna svagare. Förutsättningarna är sämre för odling av krävande växtslag som höstvet, oljeväxter, ärter m fl. Jordarna lämpar sig väl för odling av slåttervall och fodersäd. Dessutom finns det tillgång på naturliga betesmarker. I skogsbygden är därför animalieproduktion med huvudinriktning på mjölk och kött samt arbetet i skogen viktiga inslag i jordbruksdriften.

Utdrag ur avsnitt 4.23 Skogsmark

Någon värdering av skogsmark av samma typ som för jordbruksmark finns inte. Arbetet med översiktlig skogsinventering (ÖSI) pågår men har ännu inte genomförts i hela kommunen. ÖSI:s inventeringsresultat kommer att kunna användas bl a för samhällsplaneringsändamål.

Enligt uppgifter från skogsvårdsstyrelsen bör man tills vidare räkna med att skogsmarken är likvärdig inom kommunen. De variationer i bonitet som förekommer beror på markens höjdläge - på höjderna är jordmånen svallad morän och boniteten låg, dalgångarnas sedimentmark är avsevärt bördigare.

Utdrag ur avsnitt 4.24 Bebyggelse

Huvuddelen av kommunens bebyggelse ligger som nämnts längs riksväg 35 mellan Linköping och europaväg 66. Utmed riksvägen ligger tätorterna Grebo, Åtvidabergs centralort och mindre byar t ex Gullebo, Mosshult och Broddebo. Riksvägen ger goda förbindelser med Linköping och kustområdet.

Björsäter, kommunens tredje administrativa tätort, ligger i norr och har goda förbindelser med Linköping (väg nr 748) och Norrköping (väg nr 741).

Längs vägar nr 731, 739 och 744 Falerum-Valdemarsvik ligger tätorten Falerum samt byarna Rumma, Kvarnvik, Holmbo (739) och Hannäs, Hägerstad (744).

Sämsta kommunikationerna med centralorten och annat serviceutbud har kommunens norra delar med byarna Borkhult och Yxnerum. Allmänna vägarna 732 Åtvidaberg-Ringarum och 764 m fl mot Linköping är smala och krokiga.

Bosättningen kan sammanfattas:
Hela kommunen: 12 936 invånare

Tätorter: totalt 10 125 invånare
 . Åtvidabergs centralort med Berg 8558
 (8197+361)
 . Grebo 863
 . Björsäter 381
 . Falerum 323

Mindre byar: totalt 625 invånare (se avsnitt 4.243)
 Övrig glesbygd: 2 186 invånare

Utdrag ur avsnitt 4.242 Tätorter

POST	BIOGRAF	SYSTEM-BUTIK
BANK	DAG- OCH/EL FRITIDS- HEM	ARBETS- FORMED- LING
LIVS- MEDELS- BUTIK	ÅLDER- DOMS- HEM	FÖRSÄK- RINGS- KASSA
BIBLIO- TEK	TAND- LÄKARE	APOTEK
DIST- RIKTS- SKÖT.	DIST- RIKTS- LÄKARE	LÄS- BETT
LÄG- OCH/EL MELLAN- STADIUM	HÖG- STADIUM	GYMNA- SIUM

Ätvidabergs centralort med Berg.

Tätortsområdet har 8558 invånare.

Servicenivån framgår av figuren. Kryssad ruta innebär att service saknas.

Centralorten och Berg har gemensam vatten- och avloppsförsörjning. Vattenförsörjningen är baserad på en grundvattentäkt vid sjön Ören. Kapaciteten förstärks genom konstgjord infiltration av vatten som tas från en annan grundvattenbrunn. Vattendom finns, som gör det möjligt att i en framtid utnyttja ytvatten från Ören.

Avloppsreningsverket är beläget vid Håcklasjön som är recipient. Rening sker i tre steg och renings-effekten är mycket god. Avloppsreningsverket mottar endast spillvatten. Dagvatten bortledes delvis i öppna diken till olika recipienter, ca 92 % till Håcklasjön varav 14 % via Bysjön och 8 % som hamnar i Ören via Axsjön.

Utdrag ur avsnitt 4.243 Samlad bosättning och anläggningar utanför administrativa tätorter

Följande tabell ger exempel på (men är ingen fullständig förteckning över) områden som har varierande standard med avseende på planläggning, vatten- och avloppsförsörjning. Utbyggnadsbehov inom dessa områden aktualiserar frågor om detaljplan och utbyggnad av gemensamma anläggningar.

	ANTAL INV	PLAN- LÄGE	GEMENSAM ANLÄGGNING FÜR: VATTENFÖRS AVLOPPSFÖRS		LOKAL FÖR HANDEL, INDUSTRI ANNAT ARBETE ELLER FRITID
Kvarnvik med Holmbo	95	Putr	Enskild		Bensinstn. Bilrep. Ekipering. Livsm. Samlingslokal
Rumma	60				Bensinstn. Livsm. Samlingslokal
Hannäs	65	Bpl	Enskild	Enskild	Bensinstn. Livsm. L-skola. Saml lokal
Hägerstad	30		Enskild	Enskild	
Björksätter	30	Bpl			Bilrep.
Målbäck	25				
Viresjö		Bpl	Enskild	Enskild	Sågverk
Gullebo	45				Industri
Mosshult	35				
Sjöände	25				
Broddebo	50				
S och N Värna	30				Livsm. Samlingslokal
Valsinge	20				
Lakvik	15				
Borkhult	40	Putr	Enskild	Kommunal (Yxnerum)	
Yxnerum	20		Kommunal	Kommunal	Kursgård
Forsaström	40	Bpl	Kommunal	Kommunal	Industri
Totalt ca	625				

där text saknas är VA-försörjningen ordnad med separata anläggningar för varje fastighet

BETECKNINGAR
Putr = planutredning
Bpl = byggnadsplan

Utdrag ur avsnitt 4.25 Rekreation. Friluftsliv

Närströvsområde för tätort

Humpa-området söder om centralorten har i gällande KOMMUNÖVERSIKT/MARKDISPOSITIONSPLAN redovisats som område för jord- och skogsbruk men också av intresse för friluftsliv. Området är av stort värde som strövsområde för centralortens invånare och som exkursionsområde för skolornas biologiundervisning.

Rekreationsintresse och undervisning har inte medfört sådant intrång i markanvändningen att markägaren påkallat inträngsersättning.

Vandringsleder. Kanotleder. Kortfiskevatten

Östgötaleden, vandringsleden som skall vara en ringled genom Östergötland är färdigställd genom Åtvidabergs kommun. Kompletteringar med anslutande lokala slingor kan vara aktuella.

Fritidsnämnden har sammanställt ett antal förslag till kanotturer bl a

- . Nedre Virken, Övre Virken, Tran, Glan, Bysjön
- . Fallasjön, Getryggen, Båtsjön, Åkervristen samt Storsjön och Syrsan i Västerviks kommun
- . Hövern, Lången
- . Risten, Såken, Borken
- . Yxningen.

En rad större och mindre sjöar är upplåtna för kortfiske. De redovisas, liksom kanotleder, i avsnitt 4.265.

Utdrag ur avsnitt 4.261 Kraftproduktion

Kraftleverantör är Forsaströms Kraft AB. Distributionsområdet omfattar Söderköping, Valdemarsvik, Åtvidaberg och Kinda samt delar av Kalmars och Jönköpings län. Endast en mindre del av den kraft, som man levererar, produceras i egna stationer. Av dessa är fyra belägna i Åtvidabergs kommun. Samtliga är toppkraftverk, d v s de levererar energi endast vid de tidpunkter när förbrukningen är som störst. Detta innebär i princip:

- . att tappning sker vintertid, f o m oktober t o m mars
- . att magasinet har lägsta nivån i början av april och fylls upp av vårfloden
- . att magasinets maximala volym uppnås under sommarhalvåret och bibehålles t o m september.

Gällande vattendomar medger t ex i vissa fall mycket stora nivåskillnader mellan sänkings- och dämningssgräns, för Glypen mer än 3,5 meter. Vattendomens sänkingsgräns behöver enligt uppgift inte utnyttjas. För Glypen brukar nivån variera kring ca 1,0 meter.

Ett framtida energibehov kan aktualisera utbyggnad av nya kraftstationer. Av intressen är

- . befintliga dammar vid Falerum (fallhöjd 27 m) och vid Borkhult
- . Hammarån mellan Hammarsjön och Åkervristen där ca 70 meter fallhöjd kan byggas ut.

Dessa utbyggnadsmöjligheter bör bibehållas.

Utdrag ur avsnitt 4.262 Vattenbruk

Konsumtionsodling av matfisk förefaller ha mindre goda förutsättningar i kommunen då sjöar saknas som är lämpliga för kassodling med omfattande produktion. Odling i mindre omfattning t ex av fisk för utsättning i samband med sportfiske och turism är kanhända mera närliggande.

I en framtid kan odling av alger för miljöförbättring samt av kräftor bli av intresse. Vissa alger och vattenväxter har förmågan att effektivt ta upp fosfor och kväve för sin tillväxt. De kan därigenom användas till att förbättra miljön i näringsrika sjöar. Intressanta ur denna synpunkt är sjöarna i Storåsystemet från Glan till Åkervrsten där närsalter tillförs från omgivande mark och genom läckage från bottenslam.

Jordbruksbevattning

Bevattning förekommer f n endast i ringa omfattning. Förhållandet bedöms bli likadant inom överskådlig framtid.

Utdrag ur avsnitt 4.265 Sjöar och vattendrag

De större sjöarna har en mångsidig användning. Redovisning sker i tabellform. Vattnets beskaffenhet, flöde och användning redovisas. Endast uppgifter som funnits lätt tillgängliga i olika källor eller kunnat tas fram genom enkla inventeringar har tagits med. Tabellerna är därför ofullständiga och vissa uppgifter kan vara inaktuella. Kompletta och aktuella data kräver mycket arbete och torde inte vara nödvändiga i detta översiktliga sammanhang.

Tabellerna redovisar de ur planeringssynpunkt mest intressanta sjöarna inom ett avrinningsområde (i regel flodområde).

Vattenbeskaffenhet och försurningskänslighet definieras i marginaltexten samt bilagor 1 och 2.

Vattenflöde anger medelvattenföringen.

Uppgifter om hög- och lågvattenföring torde i många sammanhang vara av större intresse. Se figur till avsnitt 4.142.

Följande kommentarer kan ges till uppgifterna om pågående vattenanvändning

- . Strandbad avser anlagd badplats med bakteriologisk kontroll av vattenkvaliten
- . Fiske avser kortfiskevatten
- . Recipient avser punktutsläpp från kommunalt reningsverk. Se även avsnitt 4.242
- . Regleringar är ofullständigt inventerade. De som angivits med X är av äldre datum, sannolikt tillkomna för jordbruks- eller skogsbruksändamål.

SJÖAR INOM
67 MOTALA STRÖMS
FLDOMRÅDE

	ÄRLÅNGEN	ÖREN	VIN	OMMEN	VÄRNÄSSJÖN	S TEDEN	N TEDEN
--	----------	------	-----	-------	------------	---------	---------

VATTENBESKAFFENHET OCH -FLÖDE

Vattenbeskaffenhet	C	B	B		E	E	E
Försurningskänslighet	a	a	a		a	a	a
Vattenflöde		1	2				

PÅGÅENDE VATTENANVÄNDNING

Råvattentäkt		3					
Strandbad	X	X					
Fiske							
Båtsport							
Recipient	4	5				6	
Reglering	X	X	7			X	X

ANNAT INTRESSE

Naturvård		X	X		X		X	X
Miljökontroll	8						9	
Övrigt	10	11	11					

Källa: "SJÖAR I ÖSTERGÖTLAND"

Länsstyrelsen 1983

A ↑ klarvattensjö
B ↑ övergår
C ↑ gradvis
D ↑ till
E ↓ näringsrik sjö

Se bilaga 1.

Källa: "FÖRSURNING"

Länsstyrelsen

a ↑ hög motståndskraft
b ↑ övergår
c ↑ gradvis
d ↑ till
e ↓ låg motståndskraft

Se bilaga 2

KOMMENTARER

- X. Användning/intresse som ej kommenteras.
- 0,35 m³/s
 - 0,5 m³/s
 - Ingår i avrinningsområdet för centralortens vattentäkt.
 - Spillvatten och dagvatten från Grebo tätort.
 - Del (ca 8 %) av dagvatten från centralorten.
 - Spillvatten och dagvatten från Björsätters tätort.
 - Damm i Taforsaån. Vattenkraften utnyttjas ej längre utan kvarnen är numera eldriven.
 - Provtagningsstation Å6 i "Samordnad vattendragskontroll" Motala Ströms Vattenvårdsförbund (MSV).
 - Provtagningsstation Å7 i "Samordnad vattendragskontroll" MSV.
 - Riksintresse för rörligt friluftsliv. Ingår i större område med Stångåns sjösystem och Kinda kanal.
 - Kombinationen klarvattensjö (B) och hög motståndskraft mot försurning (a) är ovanlig. Örens karaktär av klarvattensjö kan ifrågasättas, se bilaga 7.

Kommunen har 37 sjöar av intresse ur planeringssynpunkt. Dessa redovisas i 5 st kommenterade tabeller enligt ovan.

Utdrag ur avsnitt 4.3 Naturvård. Kulturminnesvård,
avsnitt 4.4 Våtmarker och avsnitt 4.5 Övriga intressen

NATURVÅRD KULTURMINNESVÅRD

Intressen dokumenteras i naturvårdsplan och kulturminnesvårdsprogram. Källa: "NATUR KULTUR, Miljöer i Östergötland" Länsstyrelsen 1983. Se bilaga 3 och 4.

VÅTMARKER

Intressen dokumenteras i myrinventering. Källa: "MYRAR I ÖSTERGÖTLAND" Länsstyrelsen 1980. Se bilaga 8.

ÖVRIGA INTRESSEN

Förutom kända och dokumenterade intressen som redovisats ovan finns anspråk och behov som idag inte kan förutsägas. Dessa oförutsedda önskemål innebär oftast någon form av exploatering, bebyggelse, täkt eller miljöstörande verksamhet.

B.3.5 Planeringsunderlag. Miljöfrågor

Utdrag ur avsnitt 4.61 Allmänt

Samhällsbyggande, industriell och areell produktion påverkar ständigt landskapet. En del av denna påverkan ger upphov till svårbemästrade problem och frågeställningar. I det följande skall behandlas

- . försurning
- . växtnäringstillförsel till yt- och grundvatten
- . metaller och gifter
- . landskapsförändring.

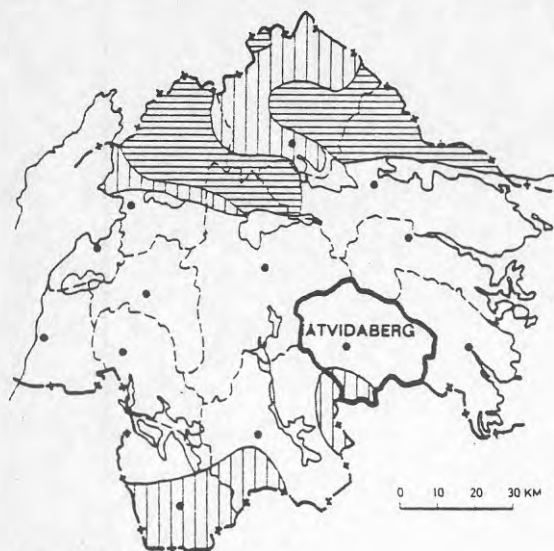
Verksamheter och omgivningspåverkan redovisas mycket schematiskt i följande tabell. Verksamheterna är uppdelade efter kommunens möjligheter att påverka.

- . VERKSAMHETER UTANFÖR KOMMUNEN kan endast påverkas indirekt, via regionala och nationella organ.
- . BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR INOM KOMMUNEN är tillståndspliktiga enligt byggnads- och hälso-skyddslagstiftningen och kan påverkas direkt.
- . JORD- OCH SKOGSBRUK regleras av lagstiftning som kommunen endast kan påverka indirekt genom samråd med regional tillsynsmyndighet.

VERKSAMHET	OMGIVNINGSPÅVERKAN			
	Försurning	Växtnärings- belastning	Spridning av metaller o gifter	Landskapsförändring
VERKSAMHET UTANFÖR KOMMUNEN				
luftburna föroreningar	svaveldioxid kväveoxider	kväveoxider	tungmetaller kolväten	
BEBYGGELSE, ANLÄGGNINGAR INOM KOMMUNEN				
byggnad hårdgjord yta				ändr landskapsbild ändr avrinning och grundvattenbildning
uppvärmning ind processer	svaveldioxid kväveoxider	kväveoxider	tungmetaller	
trafik transporter	kväveoxider	kväveoxider	tungmetaller kolväten	
spillvatten dagvatten		kväveföreningar fosforföreningar organiskt mat	bakterier, virus tungmetaller kolväten	ändr landskapsbild ändr avrinning och grundvattenbildning
täkter snötippor avfallsupplag	vittrings- och restprodukter	vittrings- och restprodukter	tungmetaller kolväten	ändr landskapsbild
JORD- OCH SKOGSBRUK				
skörd avverkning	A) naturliga processer	B) utlakning av kväve, fosfor		borttag av odlingshinder kalhuggning igenplantering av öppen mark ändr avrinning och grund- vattenbildning
gödsling	gödselmedel	kväveföreningar fosforföreningar	kadmium	
bekämpnings- medel			kolväten	

- A) I naturliga ekosystem, där gräs, örter, buskar och träd vissnar och förmultnar på samma plats som de har vuxit, kompenseras merparten av växtnäringsförlust och försurning. På åkrar och virkesproducerande skogsmark, där gröda och virke skördas och transporteras bort, förlorar marken växtnäringsämnen och försuras.
- B) Förmultning av växtdelar som lämnats kvar efter skörd och avverkning (halm, ris, barr etc) ger utlakning av kväve och fosfor till grund- och ytvatten.

Utdrag ur avsnitt 4.62 Försurning

BETECKNINGAR

- GOD MOTSTÅNDSKRAFT
($> 0,25 \text{ mekv. HCO}_3^-/\text{l}$)
- TÄMLIGEN GOD MOTSTÅNDSKRAFT
($0,10 - 0,25 \text{ mekv. HCO}_3^-/\text{l}$)
- SVAG MOTSTÅNDSKRAFT
($0,00 - 0,10 \text{ mekv. HCO}_3^-/\text{l}$)

BETECKNING

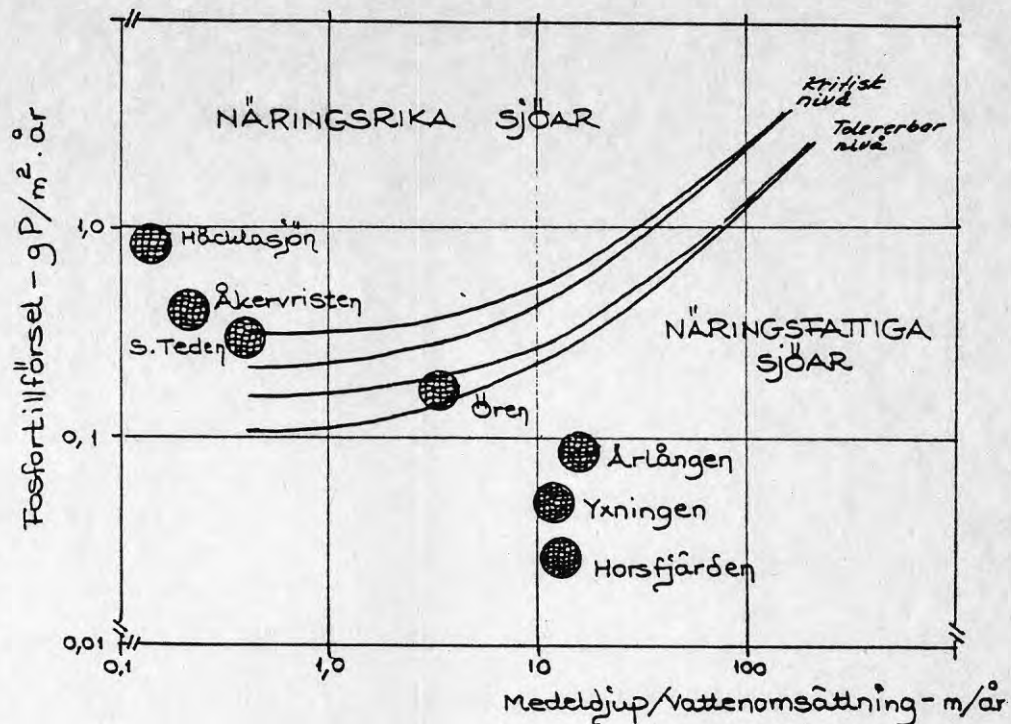
- OMRÅDEN MED LÅG
MOTSTÅNDSKRAFT
MOT FÖRSURNING

I ett nationellt och regionalt perspektiv har Åtvidabergs kommun en gynnsam försurningssituation. Kartan till vänster visar motståndskraften mot försurning i länets sjöar. Kartan till höger visar en detaljering av den "goda" och "tämligen goda" motståndskraften inom kommunen. Känsligast är höjdpartierna där ett tunt, svallat moränlager täcker gnejs- och granitberggrund. Bersboområdet framträder också på kartan.

Anmärkning i anslutning till avsnitt C.3.3

Den bristande samordningen mellan kartornas beteckningar illustrerar svårigheten att sammanställa ett logiskt planeringsunderlag med utgångspunkt från tillgängliga källor. Länskartan kommer från (29) och kommunkartan från (3).

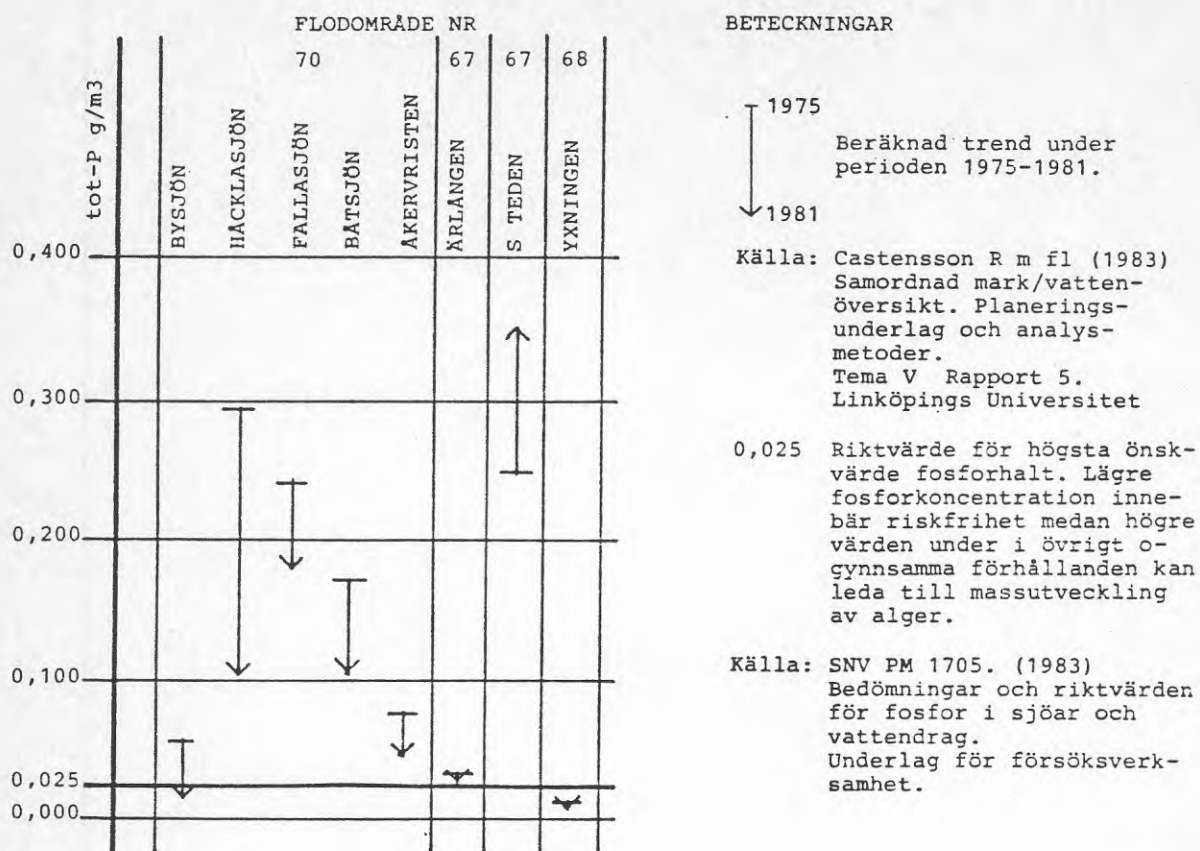
Utdrag ur avsnitt 4.63 Växtnäringsbelastning i sjöar och vattendrag

Diagrammet är hämtat från bilaga "MILJÖKONTROLLPROGRAM" utarbetat av S-O Ryding. Det illustrerar hur växtnäringsstillståndet i kommunens sjöar varierar mellan extremerna Håcklasjön och Horsfjärden.

En bedömning av växtnäringsstillståndet sker lämpligast genom att relatera fosfortillförseln till den hydrauliska belastningen (medeldjup/omsättningstid). Denna utvärderingsteknik lämpar sig endast för temperaturskiktade sjöar (medeldjup större än ca 5 m). De tre sjöarna som återfinns i diagrammets övre vänstra del - i den näringsrika zonen - är alla förhållandevis grunda och passar således inte för denna typ av bedömning utan har medtagits för att illustrera principer med diagrammet.

Information från Motala Ströms Vattenvårdsförbund har sammanställts i följande diagram.

Diagrammet får tolkas med försiktighet. Dels är tidsperioden kort, dels redovisas endast en faktor som påverkar algproduktionen medan andra t ex ljus, temperatur, innehåll av andra näringsämnen etc är obekanta. Dock vet man från recipientkontrollen att sjöarna i Storåsystemet: Bysjön, Håcklasjön, Fallasjön, Båtsjön och Åkervristen är starkt förorenade.

Algblomning och syrgasbrist i bottenvattnet förekommer. Sämst är Håcklasjön, som är kraftigt internt föroreningsbelastad. Sedan reningsverket (med utsläpp i Håcklasjön) togs i bruk år 1977 har vattenbeskaffenheten förbättrats men den är fortfarande dålig, på grund av belastningen från jordbruksmark

Av sjöarna i Motala Ströms flodområde är Ärlången förhållandevis bra medan S Teden är sämre än Håcklasjön. S Teden visar dessutom en negativ trend under de senaste åren. Eftersom Björsätters reningsverk förbättrats under perioden måste utvecklingen ha andra orsaker, troligen ett muddringsföretag. Yxningen är den enda av de i diagrammet redovisade sjöarna som har bra vattenkvalitet.

Länsstyrelsens undersökningar visar i övrigt att flertalet sjöar är näringsfattiga med i vissa fall mycket god vattenkvalitet, Horsfjärden och Yxningen kan tjäna som exempel.

Utdrag ur avsnitt 4.64 Spridning av metaller och organiska miljögifter

Nuvarande förhållanden

För att övervaka långsiktiga förändringar i miljön administrerar Statens Naturvårdsverk "Programmet för övervakning av miljökvalitet" (PMK). Programmet som är mycket omfattande behandlar bl a

- . förekomsten av tungmetaller genom analys av mossor
- . spridning av organiska miljögifter (kemiska bekämpningsmedel) genom inventeringar av fåglar och smådäggdjur och insamling av biologiskt material för giftanalys.

Tungmetaller släpps ut från Gusums Bruk. Förhöjda kopparhalter i mossor har påvisats inom Yxningen-området östra delar.

Organiska miljögifter kan uppträda till följd av användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jord- och skogsbruk.

Utdrag ur avsnitt 4.65 Landskapsförändring

Byggnader. Anläggningar. Täkter

Byggnader, vägar, kraftledningar och andra anläggningar, täkter av matjord, grus och berg förändrar landskapsbild och hydrologiska förhållanden såsom ytavrinning, grundvattenbildning m m.

Såväl byggnadslagstiftningen (9, 29 och 38 paragraferna i byggnadsstadgan) som naturvårdslagstiftningen (18 och 20 paragraferna i naturvårdslagen) innehåller föreskrifter till skydd för landskapsbild och naturmiljö.

Areella näringar

Mark och vatten i odlingslandskapet förändras genom åtgärder för att rationalisera jordbruksnäringen. Täckdikning, igenfyllnad av vattenhål, borttagande av olika odlingshinder ger större brukningsarealer och mindre mångformighet i landskapsbild, växt- och djurliv.

Inom skogsbruket har företeelser som kalavverkning, markberedning, skapandet av monokulturer och dikning medfört en kraftig omdaning av landskapet. Samtidigt har användning av olika gödselmedel, kemiska bekämpningsmedel och införandet av främmande trädslag medfört att de ekologiska förhållandena påverkas i högre grad än med tidigare brukningsmetoder.

Lagen om skötsel av jordbruksmark och skogsvårdslagen innehåller bestämmelser om att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen (§ 6a resp 21).

B.3.6 Allmänna utgångspunkter

Utdrag ur avsnitt 5.11 Ekologisk grundsyn

Naturrekurs- och miljökommittén överlämnade i oktober 1983 sitt slutbetänkande till jordbruksministern "Naturrensursers nyttjande och hävd" (SOU 1983:56). Utredningen behandlar bl a ekologiska begrepp och deras tillämpning. Utredningens slutsatser bör vara giltiga för en samordnad mark/vattenplanering.

I praktisk kommunal planering kan en ekologisk grundsyn tillämpas bl a genom:

- . att det skydd för natur och miljö utnyttjas som finns inskrivet i gällande lagstiftning
- . att ett system byggs upp för kontroll av förändringar som inträffar i natur och miljö.

Utdrag ur avsnitt 5.12 Tillämpning av gällande lagstiftning

Byggnadslagstiftningen har regler till skydd för landskapsbild och säregna naturförhållanden. Den ekologiska grundsynen går djupare, till de fysikaliska, kemiska och biologiska processer som sker i ett ekosystem. Kunskaperna härom är ofullständiga och måste kompletteras genom forskning. Mycket vet man emellertid. En del av kunskaperna kommer till uttryck genom föreskrifter i naturvårds- och miljöskyddslagstiftningen, i jordskötsellagens och skogsvårdslagens hänsynsregler, samt i de tillämpningsföreskrifter som respektive tillsynsmyndighet formulerar.

Utdrag ur avsnitt 5.13 Miljöövervakning

Planförslaget tillhör den typ av planering som bör vara rullande, d v s tas upp till omprövning och a-jourhållning med vissa tidsintervall t ex 3-5 år. För att rätt kunna göra denna omprövning bör man veta vilka förändringar som skett under planperioden. Därför föreslås ett program för miljöövervakning.

B.3.7 Slutsatser från planeringsunderlaget

Planeringsunderlaget (vattendelen) ger följande utgångspunkter för planeringen och vägledning för ställningstagande.

UTGÅNGSPUNKT	STÄLLNINGSTAGANDE
<p>PLANERINGSUNDERLAG</p> <p>Nuvarande planeringsunderlag, som är sammanställt av befintliga kunskaper, har inte den täckningsgrad och precision som kommunen behöver.</p>	<p>Kommunen skall genomföra ett "miljökontrollprogram", som på sikt skall ersätta nuvarande planeringsunderlag. Förslag enl bilaga 5 och 6.</p>
<p>PROBLEMMRÅDEN</p> <p>- Örenområdet Vattenkvaliteten i sjön Ören har försämrats och ligger nu på en kritisk nivå. Det hotar stora naturvärden och medför risk för grundvattnet. Därmed hotas också vattentäkten för kommunens centralort.</p> <p>- Bersbo-området Utlakningen från varphögarna påverkar grundvattnet och hotar flera skyddsvärda sjöar, bl a Borken och Yxningen.</p>	<p>En särskild utredning har gjorts i syfte att föreslå vattenvårdande åtgärder. Förslag enligt bilaga 7.</p> <p>- Utredningsförslaget förs fram till beslut.</p> <p>- Restriktioner mot bebyggelse som infiltrerar avloppsvatten.</p> <p>En särskild arbetsgrupp med representanter för SNV, länsstyrelsen och kommunen utreder åtgärder för att stoppa eller minska utläckaget. Förslag avvaktas.</p> <p>- Tillfredsställande vattentäkt är villkor för byggnadslov.</p>
<p>SKYDDSVÄRDA SJÖAR</p> <p>Följande sjöar är näringsfattiga klarvattensjöar som bör skyddas genom restriktioner mot åtgärder som kan försämra vattenkvaliteten: Horsfjärden, Öjsjön, Ören, Borken, Yxningen.</p>	<p>Vattenvårdsintresset prioriteras framför andra anspråk och intressen genom riktlinjer och planeringsmål i denna plan. Sjöarna skall ingå i miljökontrollprogrammet enl bilaga 5.</p>
<p>NÄRINGSRIKA SJÖAR</p> <p>Följande sjöar är näringsrika: S Teden samt Storåsystemet från sjön Glan och nedströms. Genom ombyggnader av reningsverken vid S Teden och Håcklasjön kan man förvänta sig en förbättring av vattenkvaliteten.</p>	<p>Sjöarna skall ingå i miljökontrollprogrammet enl bilaga 5.</p> <p>- För S Teden erfordras inga åtgärder utöver observationen i MKP.</p> <p>- För sjöarna i Storåsystemet utreds möjligheterna att periodvid öka vattenföringen genom avtal med kraftleverantören.</p>

UTGÅNGSPUNKT

STÄLLNINGSTAGANDE

GRUNDVATTEN

Grundvattenförekomster visar nitratförorening (bl a Grebo) och hög järnhalt (bl a Björ-säter).

De kommunala vattentäkterna omfattas redan av ett kontrollprogram. Detta skall samordnas med miljökontrollprogram.
- Enskilda vattentäkter bör ingå i miljökontrollprogrammet. Förslag enl bilaga 6.

B.3.8 Kommunala ställningstaganden gällande hela kommunen

Utdrag ur avsnitt 5.21 Jordbruk (5.212 Kommunens målsättning)

Jordbrukets markanspråk skall tillgodoses vid detaljplanläggning och genom riktlinjer i denna mark/vattenanvändningsplan.

Konflikt kan uppkomma mellan näringens rationaliseringssträvanden och naturvårdsintressen. Kommunen önskar därför ha samråd med lantbruksnämnden i frågor som gäller hänsynsreglernas tolkning inom de områden som anges i avsnitt 5.34.

Ett allmänt önskemål är att jordbrukslandskapet skall bibehållas öppet och variationsrikt. Det skall innehålla inte bara produktiv mark utan också våtmarker, åkerholmar och andra landskapselement som bevarar mångformigheten hos växter och djur.

Utdrag ur avsnitt 5.22 Skogsbruk (5.222 Kommunens målsättning)

Skogsbrukets markanspråk skall tillgodoses vid detaljplanläggning och genom riktlinjer i denna mark/vattenanvändningsplan.

Skogsvårdslagens allmänna hänsynsregler skall iakttas på all skogsmark. Därutöver finns områden där särskild naturvårdshänsyn kan vara påkallad. Inom dessa områden som anges i avsnitt 5.34 önskar kommunen ha samråd med markägaren och skogsvårdsstyrelsen om tolkning och tillämpning av lagens hänsynsregler.

Ett allmänt önskemål är att skogsbruket bedrivs med beaktande av skogens betydelse för växter och djur, för vattenbalans och lokalklimat samt för friluftsliv och rekreation. Hänsyn skall tas till värdefull kulturmiljö och landskapsbild.

Utdrag ur avsnitt 5.23 Bebyggelse. Anläggningar
(5.234 Kommunala riktlinjer)

Bebyggelse för jord- och skogsbrukets behov prövas enligt lagstiftningens generella regler.

Utanför fastställd detaljplan gäller i princip den regeln att ny bebyggelse för andra ändamål än jord- och skogsbruk skall lokaliseras så att de areella näringarnas intressen inte motverkas. Detta innebär bl a

- . ett allmänt krav på markhushållning -sammanshängande och av bebyggelse orörda områden bör bevaras -
- . restriktivitet mot sådan bebyggelse som kan påverkas av lukt- och bullerstörningar från jordbruket.

Utanför detaljplan bör dessutom nytillkommande bebyggelse förläggas på ett sådant sätt att befolkningsunderlaget för service av olika slag vidmakthålles. Särskilt bör kollektiv linjetrafik och skolskjutslinjer beaktas.

I regel är det lämpligt att förlägga ny bebyggelse i anslutning till befintlig. Då tillgodoses kraven på markhushållning och hänsyn till serviceunderlag. Samtidigt får man oftast en god anpassning till landskapsbilden.

Utdrag ur avsnitt 5.251 Täkt av sten, grus, sand m m
(Kommunens målsättning)

Prövning av täkts inverkan på landskapsbild, yt- och grundvatten skall omfatta inte enbart täktområdet utan också tillfarter och andra anläggningar eller åtgärder som är förknippade med verksamheten. Kommunen kan kräva att geohydrologisk undersökning utföres.

Utdrag ur avsnitt 5.252 Användning av sjöar och vattendrag (Kommunens målsättning)

Allmänt sett är kommunens målsättning att vattenkvalitén i sjöar och vattendrag skall bibehållas eller förbättras. Detta innebär att det nyttjande som har högsta kravet på vattnets kvalitet skall vara normgivande vid prövning av mark- eller vattenanvändning som kan inverka på sjöns vattenbeskaffenhet.

Utdrag ur avsnitt 5.253 Användning av grundvatten
(Kommunens målsättning)

Vid kommunens vattentäkter sker kontinuerlig kontroll av vattenkvalitén. Den bör samordnas med kontrollprogrammet för miljöövervakning (avsnitt 5.131) och utvidgas till att omfatta även ett antal enskilda brunnar.

B.3.9 Kommunala ställningstaganden gällande delar av kommunen

Bebyggelseutveckling, pågående mark- och vattenanvändning, anspråk på bevarande och förändring är exempel på intressen, som med varierande styrka riktas mot olika delar av kommunen. Kommunen har därför indelats i "intresseområden". För varje intresseområde har formulerats områdesvisa planeringsmål och riktlinjer som gäller i tillägg till de allmänna planeringsmålen/riktlinjerna, som redovisats i föregående avsnitt.

Sammanlagt 14 intresseområden anges, fördelade på 5 områdestyper. Områdestyperna motsvarar PBL:s "grunddragen i mark- och vattenanvändningen" enligt nedan

Områdestyp	Kommunens målsättning för framtida mark- och vattenanvändning
1.	Ändrad användning på kort eller lång sikt
2.	Inga uttalade allmänna intressen
3.	Förändring och utveckling av pågående användning
4. 5.	Aktivt bevarande av befintliga förhållanden

Utdrag ur avsnitt 5.31 Områden med särskilda förutsättningar (intresseområden)

PRIORITERAT INTRESSE	OMRÅDE													
	1. Tätorter Byar	2. Glesbygd, huvudsakligen skogsmark utan starka bevarandeintressen	3.1 Avrinningsområdet Ärlången/Vin/Värnåssjön/S Teden	3.2 Avrinningsområdet Hövern	4.1 Naturmiljön N11 Lilla Bjän/Falla/Hytttsjön	4.2 Östra delen av Örens avrinningsområde	4.3 Avrinningsområdet Risten/Såken/Borken/Yxningen	4.4 Naturmiljön N17 Kulturmiljön K3, Uknadalen	4.5 Bersbo-området Uppströms Risten	4.6 Naturmiljöerna N47/51/52 Glan- Bysjöområdet/Malmviksången/Mörlingsbo	5.1 Avrinningsområdet Horsfjärden/Nären	5.2 Avrinningsområdet Öjsjön	5.3 Naturmiljö N57 Ören	5.4 Naturmiljö N37/38/41 Yxningen/Borkhult/Borken
Planmässig bebyggelseutveckling	XX													
Prioriterat intresse saknas		XX												
Jord- och skogsbruk			XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX				
Bevarandeintresse . vattenvård						XX	XX				XX	XX	XX	XX
. vattentäkt						XX	XX					XX	XX	XX
. forskning/ref omr											XX	XX	XX	XX
. rekreationslandskap					XX		XX			XX			XX	XX
. landskapsformer								XX						XX
. växt- och djurliv										XX				XX
													XX	XX
. odlingslandskap								XX		XX				
. kulturminne														
. miljöproblem									XX					

Områdestyp 1 är områden med samlad bebyggelse där kommunen prioriterar tätortens/byns utveckling framför jord- och skogsbruk.

Områdestyp 2 är glesbygd i allmänhet. Starka intressen förekommer ej och det föreligger därför inget behov av kommunal prioritering.

Områdestyp 3 är jordbruksdominerad glesbygd. Kommunen prioriterar jordbruksnäringen framför bebyggelse.

Områdestyp 4 är i regel till ytan stora områden. Starka bevarandebestånd förekommer

- . natur- och kulturmiljöer 4.1, 4.4 och 4.6
- . riksintressanta sjöar inom avrinningsområdet 4.2 och 4.3
- . samt Bersbo-området 4.5 där bevarandebeståndet övergått till ett återställningsintresse.

Kommunen prioriterar areell markanvändning och bevarandebeståndet framför bebyggelse.

Områdestyp 5 domineras av vattenvårdsintresset men även andra bevarandebestånd förekommer. Områdenas markareal är liten i förhållande till sjöarealen. Vattenvård och övriga bevarandebestånd prioriteras.

Utdrag ur avsnitt 5.312 Övriga områden i naturvårdsplan och kulturminnesvårdsprogram

Områden i naturvårdsplan och kulturminnesvårdsprogram

Länsstyrelsen har 1983 utgivit "NATUR KULTUR, Miljöer i Östergötland". Den består av naturvårdsplan och ett kulturminnesvårdsprogram. Till båda har knutits åtgärdsprogram. En del av objekten har så höga kvaliteter att deras skydd och vård bör säkerställas med stöd av naturvårdslag och byggnadsminneslag. Glan-Bysjön-området (N47) är aktuellt för åtgärd. Detta säkerställande sker genom länsstyrelsens försorg.

En del natur- och kulturmiljöer är upptagna som "områden med särskilda förutsättningar" enligt tabellen i avsnitt 5.31. För dessa områden gäller särskilda riktlinjer och målsättningar enligt avsnitt 5.32 - 5.34.

För övriga objekt gäller att de kan hänföras till någon av nedanstående kategorier:

- . "områden med särskild naturskönhet eller säregna naturförhållanden" (paragraferna 9 och 29 BS)
- . "bebyggelse med särskilt värde ur historisk eller kulturhistorisk synpunkt eller ur skönhetssynpunkt" (§ 9 BS)
- . "byggnad ... av större värde för historisk, kulturhistorisk eller konstnärlig synpunkt" (§ 38 BS).

Enligt lagstiftningen:

- . skall sådana områden "såvitt möjligt bevaras" (§ 9 och 29 BS)
- . får sådan byggnad "inte förvanskas vare sig genom arbeten på själva byggnaden eller genom bebyggelse i grannskapet" (§ 38 BS).

Den kommunala målsättningen bör vara att skydda miljöer och objekt genom att tillämpa 9, 29 och 38 paragraferna i BS enligt ovan.

Utdrag ur avsnitt 5.32 Särskilda riktlinjer för byggande

RIKTLINJER FÖR BYGGANDE	OMRÅDE													
	1. Tätorter Byar	2. Glesbygd, huvudsakligen skogsmark utan starka bevarandebestånd	3.1 Avrinningsområdet Ärlången/Vin/Värnässjön/S Teden	3.2 Avrinningsområdet Hövern	4.1 Naturmiljön N11 Lilla Bjän/Falla/Hytttsjön	4.2 Östra delen av Örens avrinningsområde	4.3 Avrinningsområdet Risten/Såken/Borken/Yxningen	4.4 Naturmiljön N17 Kulturmiljön K3, Uknadalen	4.5 Bersbo-området Uppströms Risten	4.6 Naturmiljöerna N47/51/52 Glan-Bysjöområdet/Malmviksången/Mörblingsbo	5.1 Avrinningsområdet Horsfjärden/Nären	5.2 Avrinningsområdet Öjsjön	5.3 Naturmiljö N57 Ören	5.4 Naturmiljö N37/38/41 Yxningen/Borkhult/Borken
Byggnad för jord- och skogsbruk	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A
Om- och tillbyggnad av befintlig bebyggelse	B	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A
Enstaka ny byggnad eller mindre anläggning	B	A	A	A	C	C	C	C	D	D	D	D	D	D
Spridd bebyggelse eller större anläggning	B	B	B	B	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Samlad bebyggelse	B	E	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F

Be-teckn	Bebyggelsens lämplighet ur	
	ALLMÄN SYNPUNKT	LOKAL SYNPUNKT
A	Lämplig	Prövning av byggnadslov
B	Lämplig	Planutredning (planläggning för lokal anpassning föregår prövning av byggnadslov)
C	Tveksam	Lämpligheten prövas genom utredning av miljökonsekvenser
D	Olämplig	
E	Lämpligheten prövas genom planläggning enligt 9 t o m 21 paragraferna i BS	
F	Olämplig	

Utdrag ur avsnitt 5.33 Särskild målsättning för ytvat-
ten

Kommunens allmänna målsättning enligt avsnitt 5.252 innebär i regel att pågående vattenanvändning kan bibehållas. Eventuella restriktioner riktas mot nya anläggningar och förorening från befintliga anläggningar och verksamheter.

I tabellen redovisas flera nyttjandeformer i samma sjö. Kommunen har då bedömt att verksamheterna kan bedrivas utan framtida konflikter.

MÅLSÄTTNING FÖR VATTENANVÄNDNING	OMRADE													
	1. Tätorter Byar	2. Glesbygd, huvudsakligen skogsmark utan starka bevarandeintressen	3.1 Avrinningsområdet Ärlången/Vin/Värnässjön/S Teden	3.2 Avrinningsområdet Hövern	4.1 Naturmiljön N11 Lilla Bjän/Falla/Hytttsjön	4.2 Östra delen av Örens avrinningsområde	4.3 Avrinningsområdet Risten/Såken/Borken/Yxningen	4.4 Naturmiljön N17 Kulturmiljön K3, Uknadalen	4.5 Bersbo-området Uppströms Risten	4.6 Naturmiljöerna N47/51/52 Glan- Bysjöområdet/Malmviksängen/MÖrlingsbo	5.1 Avrinningsområdet Horsfjärden/Nären	5.2 Avrinningsområdet Öjsjön	5.3 Naturmiljö N57 Ören	5.4 Naturmiljö N37/38/41 Yxningen/Borkhult/Borken
Vattenförsörjning					42A	43A						52A		
Vetenskapl naturvård		2C	31D	32B	41C	42B	43B	44C			51A	52A		
Kraftproduktion		2A			41A					46A	51B			
Jordbruksbevattning			31A	32A										
Rekreation friluftsliv		2B	31B				43C	44A		46A	51B			
Recipientändamål			31C		41B		43D	44B						
Annan användning														

De nyttjandeformer som anges i tabellen prioriteras lika om inte annat anges i kommentarerna nedan.

Område 2

2A Tran, Änten, Ö och N Virken, Arken, S Bjän

2B Tran, Ö och N Virken

2C Hultgölen. Den bör bibehållas oförändrad som referensområde (bl a exkursionslokal för grundskolans högstadium). Kommunen önskar samråda med markägaren innan åtgärder som förändrar våtmarken vidtages.

Område 3.1

Inom område 3.1 prioriteras 31B och 31D.

31A Samtliga sjöar och vattendrag inom området

31B Ärlången, riksintresse för rörligt friluftsliv

31C Ärlången (Grebo), S Teden (Björnsäter)

31D Ommen. Se naturvårdsplanen N71.

Vinkärret. Se naturvårdsplanen N55.

Båda bör undantas från dikning, utfyllnad och täkt.

Område 3.2

- 32A Samtliga sjöar inom området
 32B Sandgölsmossen. Samma målsättning som för Hultgölen. Se 2C.

Område 4.1

- 41A L Bjän, Häcklasjön, Fallasjön, Getryggen
 41B Häcklasjön
 41C Talltorpsgölen. Samma målsättning som för Hultgölen. Se 2C.

Område 4.2

- 42A Ören
 42B Ören och Vin. Båda sjöarna är tänkbara objekt för naturvetenskaplig forskning

Område 4.3

- Inom område 4.3 prioriteras sjöarna Borken och Yxningen för intressena vetenskaplig naturvård och vattenförsörjning. Sjöarna är tänkbara objekt för naturvetenskaplig forskning. Yxningen har mycket lång omsättningstid, 13 år.
 43A Yxningen (Yxnerum och i en framtid ev Valdemarsviks kommun)
 43B Borken, Yxningen
 43C Samtliga stora sjöar inom området
 43D Yxningen (Yxnerum, Borkhult)

Område 4.4

- 44A Båtsjön, Åkervristen
 44B Åkervristen (Falerum)
 44C Rotorpskärrret vid Båtsjöns nordspets. Det bör undantas från dikning, utfyllnad och täkt. Storån, på sträckan Båtsjön-Åkervristen finns lekplatser för öring. Åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa öringens fortbestånd bör utredas.

Område 4.6

- 46A Glan, Bysjön
 Vattenkvalitén kan sommartid vara dålig p g a algblomning. Kommunen önskar vid sådana tillfällen samråda med kraftproducenten om ökad vattenföring

Område 5.1

- 51A Horsfjärden. Tänkbart objekt för vetenskaplig forskning.
 51B Horsfjärden och Nären
 Regleringsamplituden som f n är ca 3,0 meter bör, vid en omprovning av vattendomen, sänkas till ca 1,0 meter för att tillgodose naturvård och friluftsliv. Horsfjärden är tänkbar som objekt för naturvetenskaplig forskning

Område 5.2

- 52A Öjsjön är av länsstyrelsen utpekad som kalkreferenssjö. Den får ej kalkas.

Utdrag ur avsnitt 5.34 Önskemål om samråd rörande jord- och skogsbruk

Tabellen anger områden där kommunen önskar samråd med markägare/tillsynsmyndighet om principer för vattenvård och naturhänsyn. Se även avsnitt 5.21 och 5.22.

ÖNSKEMÅL RÖRANDE JORD- OCH SKOGSBRUK	OMRADE													
Samråd om	1. Tätorter Byar	2. Glesbygd, huvudsakligen skogsmark utan starka bevarandebestånd	3.1 Avrinningsområdet Ärlången/Vin/Värnässjön/S Teden	3.2 Avrinningsområdet Hövern	4.1 Naturmiljön N11 Lilla Bjän/Falla/Hytttsjön	4.2 Östra delen av Örens avrinningsområde	4.3 Avrinningsområdet Risten/Såken/Borken/Yxningen	4.4 Naturmiljön N17 Kulturmiljön K3, Uknadalen	4.5 Bersbo-området Uppströms Risten	4.6 Naturmiljöerna N47/51/52 Glan- Bysjöområdet/Malmviksängen/Mörlingsbo	5.1 Avrinningsområdet Horsfjärden/Nären	5.2 Avrinningsområdet Öjsjön	5.3 Naturmiljö N57 Ören	5.4 Naturmiljö N37/38/41 Yxningen/Borkhult/Borken
. andra bekämpningsmedel än mot lövsly i skog						42A	43A				51A	52A		
. gödsling av jord- bruks- och skogsmark						42A	43A				51A	52A		
. barrplantering på f d åker, äng el hagmark			31A		41A	42B	43B	44A		46A	51A	52A		
. slutavverkning					41A	42A	43A	44A		46A	51A	52A		

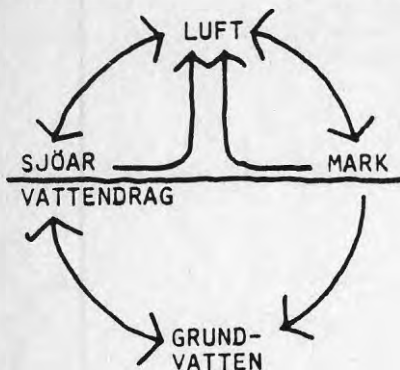
Kommentarer

- 31A Gäller endast följande områden i naturvårdsplanen N58, 59, 67, 68 och 69
- 41A Gäller hela området 4.1
- 42A Gäller hela området 4.2
- 42B Gäller följande områden i naturvårdsplanen N52, 53, 57 och 58
- 43A Gäller avrinningsområdet upp till första uppströmssjö för varje vattendrag som mynnar i sjöarna Borken och Yxningen.
- 43B Gäller följande områden i naturvårdsplanen N37, 38 och 41
- 44A Gäller hela området 4.4
- 46A " - 4.6
- 51A " - 5.1
- 52A " - 5.2

C. Mark/vattenanvändningsplan Åtvidabergs kommun
KOMMENTARER TILL PLAN OCH PLANERING

C.1 PLANERINGSSITUATIONEN

C.1.1 Vattnets roll i planeringen

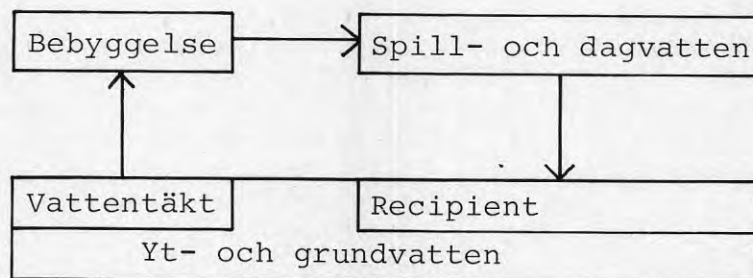

Vatten har två egenskaper som är speciellt betydelsefulla ur planeringssynpunkt:

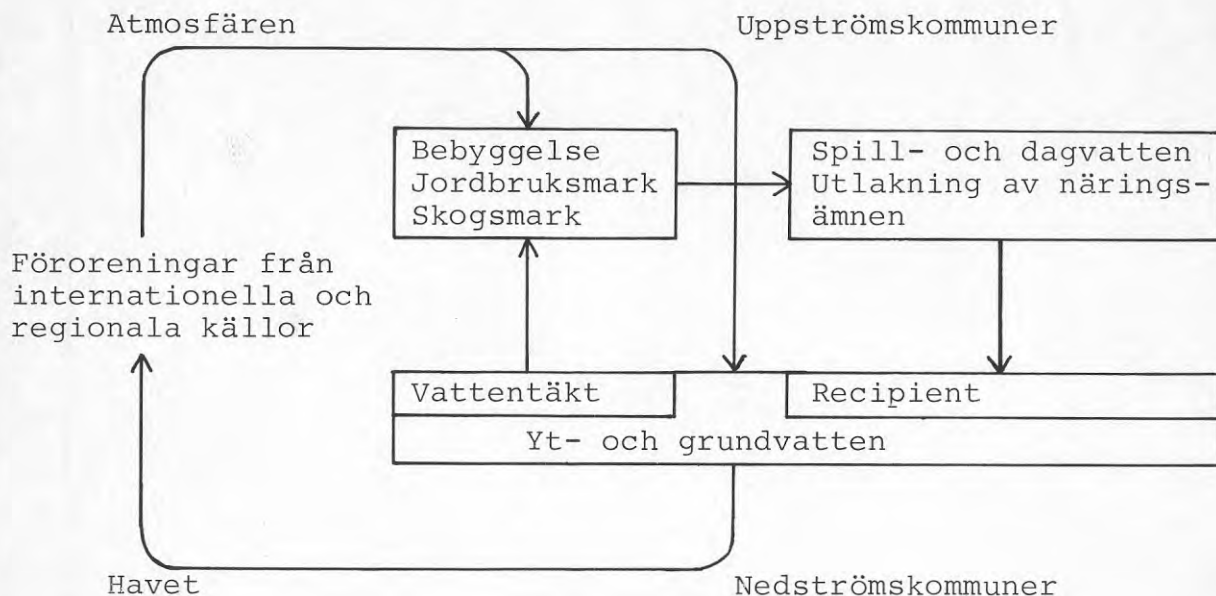
- Det är i ständig rörelse. Under sitt kretslopp uppträder det i olika tillstånd, som vattenånga, nederbörd, markvatten, grundvatten och ytvatten.
- Det har en enastående lösningsförmåga. Vattnets kemiska och fysikaliska egenskaper varierar därför med beskaffenheten hos den luft och den mark som det passerar igenom.

Vattnets ständiga rörelse och dess förmåga att lösa ämnen, partikulärt och kemiskt, gör vatten till en jättelik transportmekanism. Ämnen lakas ut på en plats och anrikas på en annan. Transporten sker över såväl stora som små avstånd, den sker mellan kontinenter och från markyta till grundvatten.

Den hittillsvarande markplaneringen har vanligen beaktat endast en liten del av vattnets kretslopp, nämligen bebyggelsens vatten- och avloppsförsörjning: cirkeln vattentäkt - bebyggelse - recipient - vattentäkt.

En samordnad mark/vattenplanering måste intressera sig för hela registret av samband mellan markanvändning och vattenbeskaffenhet, användning och vård av både mark och vatten.

I princip kommer hela vattnets kretslopp med i planeringen:

- luftföroreningar genom förbränning av fossila bränslen, industriella processer och trafik från källor inom och utanför kommunen
- näringsrikt och förorenat vatten från uppströmsliggande kommuner
- vattenföroreningar från bebyggelse och anläggningar samt utlakning från jordbruksmark och skogsmark inom egna kommunen.

De senaste decenniernas utbyggnad av reningsverk för tätorter och industrier har reducerat de direkta utsläppen till sjöar och vattendrag. Men problemen kvarstår på många håll därför att andra föroreningskällor tillkommit eller ökat sina bidrag.

Bebyggelse, anläggningar och kommunikationsmedel förorenar luften, föroreningarna transporteras med vindar och nederbörd. Allt som inte faller direkt i sjöar och vattendrag förs dit via mark och grund. Bebyggelse som infiltrerar sitt avloppsvatten påverkar grundvattnet. Utlakning från jordbruksmark och skogsmark påverkar yt- och grundvatten. Allt grundvatten blir förr eller senare ytvatten och återgår till kretsloppet.

Den hittillsvarande markplaneringen, vars huvudintresse varit reglering av bebyggelse genom planläggning och prövning av byggnadslov, är hopplöst ineffektiv som instrument för skydd och vård av vatten. Och vattenvård är en förutsättning om vatten skall kunna användas som dricksvatten, för friluftsbad, fiske o s v. En samordnad mark/vattenplanering utvidgar kommunens planeringsbehov till

- områden utanför kommungränsen
- verksamheter där beslut och tillsyn tillkommer statlig myndighet
- åtgärder som inte är tillståndspliktiga.

Detta innebär en konflikt mellan kommunens planeringsbehov och beslutskompetens.

C.1.2 Kommunens planeringsbehov och beslutskompetens

Kommunen har ett obligatoriskt ansvar för planläggning och byggande. Byggnadslagstiftningen ger kommunen en beslutskompetens som svarar mot ansvaret. Inom hälso- och skyddslagstiftningen finns ett liknande förhållande mellan beslutskompetens och tillsynsansvar. Kommunen kan dessutom genom delegation få rätt att besluta i vissa frågor enligt annan lagstiftning.

Naturvårds- och miljöskyddslagstiftningen har, i likhet med byggnadslagen, tillståndsprövning för vissa verksamheter. Beslutskompetensen ligger här på länsstyrelsen men kommunen har rätt att genom samråd påverka länsstyrelsens beslut.

Vattenlagen har tillståndsprövning för vattenföretag. Tillståndsmyndighet är vattendomstol. Kommunen kan påverka beslut genom samråd och genom planering. Enligt 3 kap, 1 § i vattenlagen får ett vattenföretag inte komma till stånd om det "möter hinder från allmänna planeringssynpunkter".

Näringslagstiftningen, skogsvårdslagen och jordskötsellagen saknar tillståndsprövningen som styrmedel för verksamheten. Det behövs inget tillstånd för avverkning, gödsling och spridning av bekämpningsmedel (undantag: kemisk bekämpning av lövsly på skogsmark). Styrmedlet är i stället tillsyn som utövas av skogsvårdsstyrelsen resp lantbruksnämnden. Myndigheten har att tillse att verksamheten bedrivs så att markens (maximala?) produktionsförmåga varaktigt bibehålles samt att naturvårdshänsyn tas i viss omfattning. Kommunens rätt till samråd finns inskriven i skogsvårdslagen men den är begränsad till vissa områden. Någon rätt till samråd finns däremot inte inskriven i jordskötsellagen.

Kommunens möjligheter att påverka beslut kan exemplifieras enligt följande tabell

ÅTGÄRDER SOM
TILLSTÅNDSPRÖVAS

MILJÖFÖRÄNDRINGAR
Landskapsbild Biotop Vatten

enligt byggnadslagstiftningen	BBBBB	BBBBB	BBBBB
" naturvårds " -	SSSSS	SSSSS	SSSSS
" miljöskydds " -		SSSSS	SSSSS
" vatten " -	SSSSS	SSSSS	SSSSS
" "lövslylagen"	BBBBB	BBBBB	BBBBB

ÅTGÄRDER SOM INTE
TILLSTÅNDSPRÖVAS

bekämpningsmedel (exkl "lövsly")		B	B
gödsling		B	B
barrplantering	S	S	
slutavverkning	S	S	S
helträdsnyttjande			
våtmarksdikning		S	S

BETECKNINGAR

åtgärder som tillståndsprövas

BBBBB kommunen har beslutsrätt

SSSSS kommunen har rätt till samråd

åtgärder som inte tillståndsprövas

B kommunen kan genom beslut påverka hur åtgärder genomföres (om åtgärden faller under lagstiftningen om hälsoskydd eller hälso- och miljöfarliga varor)

S kommunen kan genom samråd påverka frågor av särskild vikt inom begränsade områden

Eventuella ändringar i kommande lagstiftning är, när detta skrives (juni-juli -85), svåra att överblicka med tanke på vårens tidvis hetsiga debatt. Följande torde emellertid inte förändras i sina grunddrag.

PBL. Lagrådets text 850312.

- Utdrag ur 1 kap, 3 §

Varje kommun skall ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen skall i stort ange hur mark- och vattenområden är avsedda att användas och hur bebyggelsen bör utvecklas.

- Utdrag ur 2 kap, 2 §

Vid planläggning och i ärenden om bygglov och förhandsbesked skall lagen () om hushållning med naturresurser tillämpas.

NRL. Ds Bo 1984:3.

- Utdrag ur 2 kap, 1 §

Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål vartill de är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet, läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som främjar en från allmän synpunkt lämplig utveckling.

Kommunens ansvar för bebyggelseutvecklingen är i de nya lagarna minst lika klart uttryckt som tidigare och ansvaret för övriga miljöförändringar uttrycks klarare än i gällande lagstiftning. Det ökade planeringsansvaret följs emellertid inte upp med någon ökning av beslutskompetensen.

Planeringen för vatten, oavsett om den sker sektoriellt eller samordnat med markplaneringen kommer att beröra områden och verksamheter där kommunen saknar rätt att själv genomföra sina planbeslut. Man blir hänvisad till att påverka beslutsfattaren genom samråd och information.

Planeringen, den kombination av faktaunderlag och värderingar som leder fram till ett ställningstagande, blir kommunens medel att skaffa sig argument för samråd och egna planbeslut.

C.2 PLAN OCH PLANERING

C.2.1 Planens form och innehåll

Enligt projektförutsättningarna skall vattenplaneringen integreras med markplaneringen. Är nuvarande kommunöversikter och markdispositionsplaner lämpliga förebilder för en kommunomfattande mark/vattenanvändningsplan eller finns det andra som är bättre? För att få svar på frågan har ett antal utredningar studerats

- SNV har 1977 i samarbete med flera författare utarbetat "Landskapsanalys i Linköpings kommun" (19)
- SNV har 1979 i en rapport (21) redovisat en utredning som gjorts i samarbete med Karlskrona, Vara och Vilhelmina kommuner
- Vattenplaneringsutredningen lät 1980 utarbeta ett förslag till vattenöversikt för Nybro kommun (6)
- Flera kommuner har behandlat vattenfrågor i olika typer av utredningar t ex Nacka (39) och Linköping (38).

Innehållet i en samordnad mark/vattenanvändningsplan kan härledas ur byggnadsstadgans 9 § eller ur naturresurslagens kap 2, § 1. Resultatet blir i båda fallen detsamma eftersom stadgan och lagförslaget är ganska likalydande och det ytterst är kommunens vilja som bestämmer planinnehållet. Här väljs det senare alternativet.

NRL-paragrafen består av två meningar och lyder

- "Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål vartill de är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet, läge och föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som främjar en från allmän synpunkt lämplig utveckling."

Paragrafens första mening, om "beskaffenhet, läge och föreliggande behov" avser egenskaper som redovisas i planeringsunderlaget. De behandlas i avsnitt C.3. Andra meningen, om "användning som främjar en från allmän synpunkt lämplig utveckling" anger lagstiftningens målsättning. Den kommer till uttryck i kommunens ställningstagande och behandlas i avsnitt C.4.

Planinnehållet skall vara kommunomfattande. Det innebär att planeringsunderlaget får låg detaljeringsgrad. Översiktsplanen är inte probleminriktad. Den skall förebygga problem snarare än lösa dem. Den skall innehålla kommunens grundläggande värderingar och ställningstaganden som underlag för prövning av såväl bebyggelse som vattenföretag. Kommunöversiktens regler för planläggning och den välbekanta 2-stegsmetoden vid byggnadslovsprövning bör kunna omformas så att de kan tillämpas även vid prövning av vattenföretag

- först prövas lämpligheten från allmän synpunkt (motstående intressen, konsekvenser)
- sedan granskas de fysiska förutsättningarna på den valda platsen och företagets utformning.

Om den allmänna lämpligheten eller de fysiska förutsättningarna inte är tillfredsställande klarlagda genom översiktsplanens låga detaljeringsgrad måste kompletterande undersökningar, motsvarande planläggning, utföras.

Om innehållet i den samordnade mark/vattenanvändningsplanen kan parallellställas med kommunöversiktens riktlinjer och målsättningar borde även formen kunna återgå på kommunens gällande kommunöversikt och markdispositionsplan. Detta vore en fördel med hänsyn till:

- att KÖ och MDP är etablerade och väl genomarbetade planformer som inom en likartad ram kan rymma de variationer som kommunernas olika storlek och struktur ger upphov till
- att man får kontinuitet i planeringen.

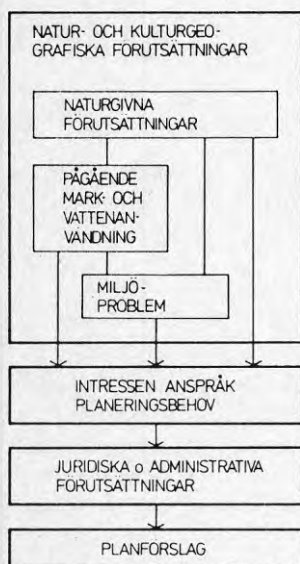
En strävan har varit att hålla nere antalet handlingar. All redovisning sker därför på en karta och i en textdel. Riktlinjer och planeringsmål har därför delvis redovisats i tabellform. Detta har koncentrerat texten men kanske gjort redovisningen svårtolkad.

Plankartan redovisar bl a 14 delområden för vilka gäller särskilda kommunala ställningstaganden. Därtill redovisas ett stort antal natur- och kulturmiljöer för vilka gäller en allmän målsättning rörande skydd. Plankartan redovisar också de vattendelare som är gränser för hydrologiskt lämpliga planeringsenheter.

Plantexten består av beskrivning och bilagor. Beskrivningen är uppdelad på en underlagsdel och en beslutsdel

- underlagsdelen, kap 1 t o m 4, innehåller allmänna, juridiska, administrativa och fysiska förutsättningar
 - beslutsdelen, kap 5, innehåller alla planbeslut
- d v s kommunens ställningstaganden i form av riktlinjer och målsättningar.

C.2.2 Planeringsmetodik

Arbetsmetoden följer det välkända schemat från de senaste årens översiktliga fysiska markplanering:

- med utgångspunkt från natur- och kulturgeografiska förutsättningar
- sammanställs intressen, anspråk och planeringsbehov
- görs avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen
- formuleras mål och riktlinjer för byggande och annan verksamhet med iakttagande av de juridiska och administrativa regler som gäller för resp verksamhet
- i en kommunal plan för mark- och vattenanvändning.

Vattenfrågornas art, omfattning och svårighetsgrad varierar från kommun till kommun. Även i enkla fall krävs kunskaper i hydrologi, kemi och biologi som den "vanlige" markplaneraren inte besitter. Planeringsorganisationen måste utökas med expertis på vattenfrågor. Experterna betraktar planschemat med andra ögon än planarkitekten. Enligt Malin Falkenmark (34):

- har limnologen vattendraget med dess akvatiska ekosystem i centrum
- fokuserar markekologen systemet mark-vegetation, ofta i begränsad skala
- fokuserar geologen det geologiska skelettet genom vilket vattnet rör sig
- har hydrologen vattentransportens storlek och allmänna rörelsemönster i centrum.

Citatet ovan antyder att planeringens svårighetsgrad ökar på flera sätt, dels breddas kunskapsområdet, dels behandlas samma problem från olika utgångspunkter och slutligen måste markplanerare och beslutsfattare tillägna sig ord och begrepp som ligger utanför normal språkerfarenhet (akvatiska ekosystem, geologiska skelett och mycket, mycket mera som framgår av t ex C.3.2).

C.3 PLANERINGSUNDERLAG

C.3.1 Planeringsunderlagets vattendel

Planeringsunderlaget skall behandla mark- och vattenområdets "läge, beskaffenhet och föreliggande behov". Då markdelen är väl känd sedan tidigare planering behandlas här endast vattendelen.

C.3.2 Allmänna synpunkter

Det ställs olika krav på vattens kvalitet och kvantitet beroende på vad det skall användas till. En badplats måste t ex ha ett vatten av mycket god hygienisk kvalitet medan ett från bakteriologisk synpunkt sämre vatten kan användas som recipient. För badplatsens del saknar vattenförekomstens storlek betydelse men för recipienten kan lågvattenföringen vara utslagsgivande. Planeringsunderlaget måste följaktligen ge upplysning om vattentillgångens kvalitet, storlek och flödesvariationer.

För att bestämma vattenkvalitet mäter man ett antal fysikaliska, kemiska och biologiska egenskaper (parametrar) t ex siktdjup, syrehalt, syremättnad, pH-värde, alkalinitet, färg, grumlighet, ledningsförmåga, kaliumpermanganatförbrukning, fosfatfosfor, totalfosfor, nitratkväve, ammoniumkväve, totalkväve. Uppräkningen innehåller en rad uttryck, vilkas innebörd är oklar eller obegriplig för lekmannen. Vattenkvalitet måste översättas till termer som kan förstås av markplanerare, beslutsfattare och allmänhet. Helst skall uppgifterna bearbetas så att

vattenkvaliteten kan relateras till användningssättet. SNV har gjort en sådan bearbetning (17). Den anger bedömningsgrunder för

- friluftsbad
- råvattenförsörjning
- fiskevatten
- allmän påverkan.

Ulf Lettevall (22) har utvecklat SNV:s bedömningsgrunder och föreslagit en klassindelning som förenklat återges nedan

- naturvetenskaplig forskning
- råvattentäkt
- strandbad
- fiske
- båtsport
- recipient
- reglering.

Lettevalls förenklade klassindelning har tagits som utgångspunkt vid inventeringen av sjöar och vattendrag (avsnitt C.3.4).

När det gäller de egenskaper som bestämmer klassindelningen (flöde, fysikalisk, kemisk och biologisk beskaffenhet) bör planeringsunderlaget redovisa

- både STATUS, tillståndet just nu
- och TREND, utvecklingstendenserna på lång sikt.

C.3.3 Planeringsunderlag för Åtvidabergs kommun

Som nämnts i avsnitt A.1 inleddes projektet med att en forskargrupp från Linköpings Universitet sammanställde ett planeringsunderlag (3). Sammanställningen gjordes genom insamling och bearbetning av befintligt material.

Forskargruppen påpekar i sin rapport att det möter stora svårigheter att få fram ett bra planeringsunderlag från tillgängliga data. Man skriver bl a

- om sjöar och vattendrag

"Inventeringen har visat att de uppgifter som finns tillgängliga, främst på SMHI i Norrköping och Motala Ströms Vattenvårdsförbund, är mycket översiktliga, d v s har begränsad precision. De utgör ett dataunderlag som baseras på ett glest nät av mätstationer ..."

- om grundvatten

"Ett viktigt och i allmänhet mindre känt kunskapsområde gäller grundvattnet, dess rörelse och fysikaliska och kemiska förändring under färden genom mark och grund."

- och sammanfattningsvis

"Vi har funnit och vill därför påpeka att det finns en skillnad i detaljeringsgrad, i uppgifter och detaljkunskap om vattnet och motsvarande uppgifter och kunskap om marken. Intill dess denna skillnad i detaljinformation har utjämnats måste man hålla detta i minnet så att inte planeringsunderlaget, av beslutsfattarna, uppfattas som mera säkert än det i verkligheten är."

När arbetet med mark/vattenanvändningsplanen påbörjades blev det arbetsgruppens första uppgift att komplettera forskargruppens planeringsunderlag. Det skedde dels med material från länsstyrelsen avseende närings-tillstånd och försurning, dels genom egna inventeringar.

Parallellt med planarbetet har Castensson och Ryding genomfört en undersökning av sjön Ören (avsnitt C.3.6). Resultat från denna undersökning har också tillförts mark/vattenanvändningsplanen.

Planeringsunderlaget i sin nuvarande form ger en förhållandevis god bild av nuläget när det gäller försurning och näringstillstånd. Däremot saknas underlag för att bedöma utvecklingstendenserna. Förhållandet har föranlett

- att kommunala ställningstaganden som bygger på planeringsunderlagets vattendel har formulerats i allmänna ordalag och
- att ett förslag till miljökontrollprogram utarbetats, som skall försörja kommunen med ett bättre framtida planeringsunderlag.

Preciserade ställningstaganden i vattenfrågor får anstå till dess att miljökontrollprogrammet eller undersökningar av Ören-typ frambringat ett mer detaljerat planeringsunderlag.

C.3.4 Redovisning av sjöar och vattendrag

37 sjöar har med olika motiveringar valts ut som intressanta ur planeringssynpunkt. Planeringsbehovet är vanligen knutet till flera användningsanspråk och intressen. Inte sällan är anspråk och intressen motstridiga.

För att få en enhetlig och överblickbar egenskapsredovisning har tillgängliga uppgifter sammanställts i tabellform.

SJÖAR INOM

70 STORÅNS FLOD-
OMRÅDEGlans och Bysjöns
avrinningsområden

VATTENBESKAFFENHET OCH -FLÖDE

	HORSFJÄRDEN	NÄREN	TRAN	GLAN	GLYPEN	ÄMTEN	N O Ö VIRKEN	ST BJÄN	BYSJÖN
Vattenbeskaffenhet	A			D	B		B	C	D
Försurningskänslighet	C			a	c		b	b	b
Vattenflöde				1					2

PÅGÅENDE VATTENANVÄNDNING

Råvattentäkt									
Strandbad				X					X
Fiske				X					X
Båtsport			X	X			X		X
Recipient									7
Reglering	3	3	4	4	4	4	4	4	4

ANNAT INTRESSE

Naturvård	5								
Miljökontroll	6								
Övrigt									

Källa: "SJÖAR I ÖSTERGÖTLAND"

Länsstyrelsen 1983

A ↑ klarvattensjö

B ↑ övergår

C ↑ gradvis

D ↑ till

E ↓ näringsrik sjö

Se bilaga 1.

Källa: "FÖRSURNING"

Länsstyrelsen

a ↑ hög motståndskraft

b ↑ övergår

c ↑ gradvis

d ↑ till

e ↓ låg motståndskraft

Se bilaga 2

Uppgifterna om vattenbeskaffenhet finns för flertalet av de 37 sjöarna. Klassningen A-E har gjorts enligt ett system som väger samman siktdjup, färg, grumlighet, permanganatförbrukning, kväve- och fosforhalt. Motståndsförmågan mot försurning, alkaliniteten, anges också i 5 klasser a-e. Klass a har ett alkalinitetsvärde över 0,50 mekv/l medan klass e har ett värde lägre än 0,05. Uppgifter om vattenbeskaffenhet och försurningskänslighet finns för flertalet av de 37 sjöarna.

Som synes redovisas endast fysikaliska och kemiska egenskaper. Kontroll av vattnets bakteriologiska beskaffenhet markeras med ett kryss i rutan för strandbad. Kryss i övriga rutor anger att vattenanvändningen/intresset förekommer. Siffra i st f kryss anger verksamhet eller intresse som kommenteras i fotnot.

Uppgifterna om vattenflöde har hämtats ur forskargruppens rapport (3). De är beräknade värden från SMHI och finns för 10 av sjöarna.

Förteckningen över intressen och anspråk under rubriken "pågående vattenanvändning" är en förenkling av en klassindelning som gjorts av Ulf Lettevall, redovisad i en bilaga till naturvårdsverkets rapport (22).

Inventeringen av "pågående vattenanvändning" och "annat intresse" bygger på tillgängligt material. Uppgifterna om reglering och vattendomar har varit svåra att få fram med rimlig arbetsinsats. Vissa av dessa uppgifter är därför osäkra.

Redovisningen av sjöar och vattendrag avslöjar en del av bristerna i det nuvarande planeringsunderlaget. Tillgängliga data är ganska tillfälligt utströdda över tabellen. Med miljökontrollprogrammets hjälp (avsnitt C.3.5) kommer man att få en systematisk och konsekvent insamling av data där planeringsbehovet styr egenskapsredovisningen.

C.3.5 Ekologi och miljökontroll

Tillämpningen av en ekologisk grundsyn i fysisk planering är författningsreglerad sedan 1972 men har fått obetydlig genomslagskraft. Problemet komplexitet förefaller har lett till passivitet i det praktiska arbetet. Ändå finns kunskaper som räcker att starta med. De finns bl a i statliga utredningar (4) (5) (7) (8), i naturvårdslag, miljöskyddslag och en lagstiftning för areella näringar som innehåller regler om hänsyn till natur och miljö (11) (12) (13).

Många frågor om orsak och verkan i naturen är svåra och otillräckligt utredda. Där behövs större ödmjukhet inför det obekanta i avvaktan på att forskningen tar fram djupare kunskap i ämnet.

Förslaget om miljökontrollprogram var ursprungligen tänkt som ett försök att tillämpa ekologisk grundsyn i praktisk kommunal planering, ett sätt att söka kunskap och hos beslutsfattare och markägare skapa medvetenhet om problemens mångsidighet och samband. Om man ändrar markens kemi, vilket ständigt sker genom atmosfäriskt nedfall och odlingsåtgärder, fortplantas förändringen till vatten, växter och djur. Ändras vattenbalansen sker samma sak.

Under planarbetets gång har det visat sig att ett kommunalt miljökontrollprogram behövs också av andra skäl. Den ursprungliga hypotesen, att ett planeringsunderlag skulle kunna sammanställas med utgångspunkt från tillgängliga data, har visat sig vara ohållbar. Ett tillfredsställande planeringsunderlag kan inte erhållas om inte kommunen kompletterar befintliga uppgifter från SMHI, länsstyrelsen och vattenvårdsförbundet med ett eget undersökningsprogram.

Programmet skall som utgångspunkt ha kommunens problem och planeringsbehov. Det skall vara heltäckande och ge översiktlig information men systematiskt uppbyggt så att detaljerad information kan tas fram för mindre områden vid behov. Kommunen har indelats i 16 planeringsområden med vattendelare som gränser (redovisade i avsnitt B.3.3). Varje område har en provtagningspunkt vid utloppet, mätningar i denna punkt visar tillståndet inom området. Varje område kan därutöver ha provtag-

ningspunkter på andra ställen och för andra ändamål, t ex vid inloppen till skyddsvärda sjöar.

Provtagningen syftar till att följa utvecklingen av tre miljöproblem

- Växtnäringsbelastning

Prov tas 12 ggr/år på totalfosfor och totalkväve.

- Försurning

Prov tas 2 å 3 ggr/år på pH och alkalinitet.

- Metallpåverkan

Prov tas i bottensediment 1 gång vart femte år.

Man registrerar också vattenföringen i vattendrag och siktdjupet i sjöar.

Redovisning sker i tabeller och diagram. Ett exempel på det senare lämnas i avsnitt B.3.5, utdrag ur avsnitt 4.63.

Programmets fältarbete och analyser samt redovisning under "normalår" skall kunna genomföras av kommunens egen personal. Man förutser att undersökningarna vissa år kan behöva intensifieras och att då specialisthjälp kan behöva anlitas.

Ett förslag till kontrollprogram för ytvatten har utarbetats av S-O Ryding och för grundvatten av S Persson. Förslagen redovisas i bilagor till mark/vattenanvändningsplanen. Möjligheten att komplettera med (eller byta ut delar av programmen mot) biologiska undersökningar har diskuterats.

C.3.6 Behov av detaljerat planeringsunderlag

Miljökontrollprogrammet avser att tillgodose den översiktliga planeringens behov d v s ge ett heltäckande underlag med låg detaljeringsgrad. I vissa situationer är detta inte tillräckligt. Ett exempel härpå är sjön Ören. Vattentäkten för kommunens centralort ligger i strandkanten och sjön är klassad som riksintresse för vetenskaplig naturvård. Sjöns vattenkvalitet har under 70-talet kraftigt försämrats.

Det ursprungliga forskningsprojektet (avsnitt A.1) bestod av tre delar

1. Forskargruppens planeringsunderlag.
2. Mark/vattenanvändningsplan för Åtvidabergs kommun - Plannivå 1.
3. "Områdesplan" för Örenområdet. - Plannivå 2.

Syftet med del 3 var tvåfaldigt, dels att utveckla ett planeringsunderlag för mera detaljerade ställningstaganden än de som redovisas i avsnitt B.3.9, utdrag ur avsnitt 5:33, dels att studera samspelet mellan två plannivåer - en översiktlig och en probleminriktad.

Som nämnts har resurserna inte medgivit att projektet genomförts i full utsträckning. En begränsad Örenundersökning har dock utförts av två medlemmar ur forskargruppen, Castensson och Ryding. Undersökningen refereras i en bilaga till mark/vattenanvändningsplanen.

Den begränsade Örenundersökningen genomför det första och främsta syftet med del 3 nämligen att utveckla ett planeringsunderlag med hög detaljeringsgrad. Underlaget möjliggör

- att man kan identifiera olika tänkbara föroreningskällor och beräkna deras andel av den totala belastningen
- att man kan precisera ett planeringsmål med hänsyn till sjöns egenskaper (djup, vattenomsättning etc) och det anspråk/intresse som man vill tillgodose (vattentäkt/vetenskaplig forskning)
- att man kan föreslå åtgärder för att uppnå det eftersträvade planeringsmålet.

En annan situation där ett förfinat planeringsunderlag vore önskvärt är tillståndsprovning av standnära bebyggelse och anläggningar. Miljökontrollprogrammet har få provtagningspunkter i varje sjö och ger bara en allmän uppfattning om tillståndet. Det vore önskvärt att ha uppgifter om de lokala variationerna i sjön, tillståndet vid inloppet, mitt i sjön, i grunda vikar, vid utloppet etc. Möjlighet att ta fram denna kunskap finns genom tolkning av flyg- och satellitbilder. Den studien har inte kunnat genomföras av kostnadsskäl.

C.3.7 Erfarenheter från sammanställning av planeringsunderlaget

Svenska Kommunförbundets yttrande över vattenplaneringsutredningens betänkande har citerats tidigare (avsnitt A.2.1). Styrelsen bejakar kommunernas planeringsansvar men betonar att "planeringen bör grundas på kommunens egna förutsättningar.... kommunerna själva bör bestämma omfattningen av planeringen och tiden för genomförandet. Kommunerna bör också samla in och bearbeta det nödvändiga planeringsunderlaget."

Erfarenheterna från detta projekt bekräftar kommunförbundets uppfattning att planeringen bör ske med utgångspunkt från den enskilda kommunens problem. Insamling och bearbetning av nödvändigt planeringsunderlag kan dock bli en betungande uppgift för många kommuner. Det finns visserligen ett omfattande kunskapsmaterial men det har tillkommit av olika skäl t ex miljöskydd och vattenreglering, det är spritt på många håll SMHI, SGU, vattendomstol, länsstyrelse, lantbruksnämnd, kommuner och enskilda intressenter. Det är inte kommuntäckande, det har varierande detaljeringsgrad o s v.

Enligt författarens uppfattning har länsstyrelsen potentiella resurser i personal och kontaktnät att fungera som samlare och redigerare av befintligt kunskaps-

underlag och som samordnare av de kommunala kontrollprogram som sannolikt i en framtid många kommuner kommer att finna behov av.

Likheterna med 70-talets planeringsunderlag för fysisk riksplanering är stora.

C.4 KOMMUNALA STÄLLNINGSTAGANDEN

C.4.1 Miljökontrollprogram

Det kanske viktigaste inslaget i mark/vattenanvändningsplan för Åtvidabergs kommun är beslutet att planeringen skall baseras på ett löpande kontrollprogram. Med dess hjälp skall man

- gradvis förbättra underlaget för mark- och vattenplaneringen
- kunna följa utvecklingen av de viktigaste miljöfrågorna inom kommunens olika delar
- vid behov kunna detaljera kunskapsunderlaget på ett sätt som möjliggör preciserade beslut till skydd för särskilda vatten
- kontrollera effekten av beslutade åtgärder.

C.4.2 Riktlinjer och planeringsmål

Kommunens ställningstaganden, ibland för enkelhets skull kallade planbeslut, har redovisats samlat i ett kapitel av plantexten, det femte och sista. Förutom planbesluten redovisas i kapitlet gällande lagstiftning samt planer, förordnanden och andra bestämmelser som har tvingande karaktär för kommun och enskilda.

Planbesluten har indelats i två kategorier

- riktlinjer, som kan omsättas till beslut i tillståndsärenden av kommunal myndighet
- målsättningar eller planeringsmål, som har flera uppgifter:

att vara underlag för riktlinjer ovan

att inrikta arbetet inom olika kommunala nämnder och förvaltningar mot samma mål

att vara underlag för samråd med markägare, andra kommuner och statliga myndigheter.

Riktlinjer och planeringsmål kan gälla hela kommunen. De grundas på planfaktorer som antingen är allmängiltiga (lagstiftning) eller berör stora områden (luftföroreningar).

Andra ställningstaganden berör endast vissa områden i kommunen. De baseras på det enskilda områdets natur- och kulturgeografiska förutsättningar och kommer som tillägg "ovanpå" de planbeslut som gäller hela kommunen.

C.4.3 Områdesindelning

Områdesvisa riktlinjer och planeringsmål har formulerats för 14 områden.

Områdesindelningen bygger på en inventering av de olika områdenas naturresurser, pågående mark- och vattenanvändning samt kända framtida anspråk och intressen. Förutsättningarna har vägts samman till en värdering av vilket intresse eller anspråk som bäst "främjar en från allmän synpunkt lämplig utveckling". Den värderingen blir sedan grundläggande för de områdesvisa planeringsmålen och riktlinjerna.

Områdesindelningen har anpassats till miljökontrollprogrammet genom att områdesgränserna i allmänhet är vattendelare. Tätorter samt natur- och kulturmiljöer, som ingår i områdesindelningen har dock andra gränser.

C.4.4 Principdiskussion kring områdesindelning och kommunala ställningstaganden

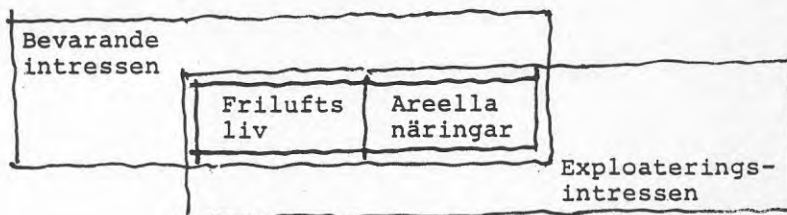
I detta avsnitt redovisas ett tidigt underlag för referensgruppens diskussioner. Samarbetet med kommunen har småningom lett fram till den plan som antagits av kommunfullmäktige och som refereras i avsnitt B.3.

Utdrag ur minnesanteckningar från referensgruppens sammanträde 840615.

Intressen och anspråk på framtida mark- och vattenanvändning kan indelas i tre huvudgrupper efter syftet:

- . bevarande
- . bibehållande och vidareutveckling av pågående markanvändning
- . exploatering.

Svårigheten när kommunen skall göra sitt ställningstagande är att intressena överlappar varandra, friluftsliv och areella näringar har inslag av både bevarande- och exploateringsintressen.

Resonemanget utvecklas nedan

Områdestyp	Rangordning av intressen och anspråk
1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mark- och vattenvård / Landskapsbild. Flora. Fauna 2. Tillgänglighet. Friluftsliv 3. Jordbruk. Skogsbruk 4. Bebyggelse. Anläggningar <p>Skyddsintresset är främst vattenvård. Vattnet upp-tar större delen av områdesarealen. Landarealen omfattas delvis av strandskydd enligt NVL. Restriktioner mot areell näring torde därför ha begränsad ekonomisk betydelse.</p>
2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mark- och vattenvård/Landskapsbild Flora. Fauna / Tillgänglighet. Friluftsliv / Jordbruk. Skogsbruk (ingen inbördes rangordning) 2. Bebyggelse. Anläggningar <p>Områdena torde kunna hänföras till NRL kap 2 §§ 2 o 3. Områdena är stora varför restriktioner mot areell näring kan få ekonomisk betydelse. Bevarande-intressenas tyngd varierar också t ex med avståndet till en skyddsvärd sjö. Någon principiell rangordning sker därför inte mellan de som i prioriterade intressena. En konflikt får avgöras med utgångspunkt från de konkreta förutsättningarna i varje enskilt fall.</p>
3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jordbruk. Skogsbruk 2. Övriga intressen <p>Området är till större delen jordbruksdominerat utan starka bevarandeintressen. Närheten till Linköping och Norrköping stimulerar emellertid intresset för bebyggelse. Byggandet utanför tätort bör underordnas de areella näringarna.</p>
4.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jordbruk. Skogsbruk / Bebyggelse. Anläggningar 2. Övriga intressen <p>Området består mest av skogsmark. Starka bevarande- eller exploateringsintressen förekommer ej. Inga kommunala ställningstaganden göres utan endast lagstiftningens generella regler gäller.</p>
5.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bebyggelse. Anläggningar 2. Övriga intressen <p>Områdestypen består av tätorter eller annan samlad bebyggelse av sådan omfattning att byggnadslagens planläggningskrav bör upprätthållas. Beroende på omständigheterna kan kommunen kräva detaljplane-läggning eller enklare planutredning.</p>
6.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mark- och vattenvård 2. Övriga intressen <p>Områden där mark- och vatten förorenats. Åtgärder inom området kan vara defensiva = restriktioner eller offensiva = sanering.</p>

OMRÅDES- TYP NR	OMRÅDES- BESKRIVNING	KOMMUNAL MÅLSÄTTNING	KOMMUNALA ÖNSKEMÅL BETRÄFFANDE DE AREELLA NÄRINGARNAS BEDRIVANDE		KOMMUNALA RIKTLINJER FÖR BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR						
			JORDBRUK	SKOGSBRUK	som tillhör jord- och skogsbruk	om- och tillbygg- nad av bef be- byggelse	ensataka ny byggnad	spridd bbyggelse resp mindre anläggning		samlad bbyggelse resp större anläggning	
1	Område med starka intressen för vattenvård och/eller vetenskaplig naturvård	Angivet bevarande intressen prioriteras framför annan verksamhet	Eventuella restriktioner beträffande: <ul style="list-style-type: none"> • Stallgödsel • Hyggesstorlek • Meltrådsutnyttjande • Handelsgödsel • Bekämpningsmedel • Bekämpningsmedel • Barrplantering på hagmark 							(5)	
2	Område opåverkat av exploateringsföretag och känsligt från ekologisk synpunkt eller kulturlandskap med stora naturvärden	Bevarandointressen och areall näring prioriteras framför annan verksamhet ? Vid konflikt mellan bevarandointresse och areall näring prioriteras bevarandointresset ?	Eventuella rekommendationer beträffande: <ul style="list-style-type: none"> • Öppethållande genom beting 						Olämplig exploatering med hänsyn till angiven kommunal målsättning		(4)
3	Område med goda förutsättningar för areella näringar	Areall näring prioriteras framför annan verksamhet	Eventuella rekommendationer beträffande: <ul style="list-style-type: none"> • Öppethållande genom beting • Barrplantering på hagmark 								(3)
4	Område med huvudsakligen skogsmark	Ingen verksamhet prioriteras framför någon annan	Endast lagstiftningens generella regler			Endast lagstiftningens generella regler		I anslutning till befintlig bebyggelse			(2)
5	Administrativa tätorter och annan samlad bebyggelse	Ny bebyggelse skall planmässigt samordnas med den befintliga	Jord- och skogsbruk underordnas tätortens eller byns planmässiga utbyggnad						Krav på detaljplanläggning eller planutredning		(1)
6	Områden påverkade av deponier och avfallsupplag	Fortsatt utlakning av tungmetaller förhindras	Endast lagstiftningens generella regler			Endast lagstiftningens generella regler		Olämplig exploatering med hänsyn till mark- och grundvattenföröring			(4)

Inom området (eller delar av det) kan förekomma risk för konflikt mellan
VERKSAMHETEN å ena sidan och

VATTENVÅRD, LANDSKAPSBILD, BIOTOPSKYDD eller annat KOMMUNALT INTRESSE
Områdestyp i det slutgiltiga planförslaget

[]

()

C.4.5 Planbeslut och plangenomförande

Planen innehåller

- allmänna ställningstaganden för olika verksamheter och kommundelar
- en allmän riktlinje för lokalisering av ny bebyggelse och områdesvisa riktlinjer för bebyggelsens omfattning
- en allmän målsättning om bavarande av vattenkvalitet och särskilda planeringsmål för vissa sjöar, vattendrag och våtmarker
- önskemål om samråd med markägare och tillsynsmyndighet inom områden av särskilt intresse för natur- och vattenvård.

Allmänna ställningstaganden har olika dignitet beroende på vilken lagstiftning som ställningstagandet stöder sig på. En riktlinje om byggande kan göras bindande med stöd av byggnadslagstiftningen men målsättningar om jordbrukslandskapets variationsrikedom och skogsbrukets drivande får karaktären av önskemål med stöd av hänsynsregler i jordskötsellagen och skogsvårdslagen.

Tillståndsärenden enligt byggnadslagstiftningen behandlas på samma sätt som tidigare. Likaså tillsyn enligt hälsoskyddslagstiftningen. Beslut fattas inom kommunen.

Tillståndsärenden enligt miljöskydds- och naturvårdslagstiftningen kan också behandlas på samma sätt som tidigare. Beslut fattas av koncessionsnämnd eller länsstyrelse och etablerade samrådsrutiner för att säkra kommunens inflytande finns.

Vattenlagen har varit i kraft sedan 840101 och är ännu oprövad i Åtvidabergs kommun. Beslut fattas av vattendomstol och kommunen är remissinstans. Det nya planeringsunderlaget är kommunens bidrag till lagens begrepp "allmänna planeringssynpunkter".

Önskemål om samråd rörande principer för vattenvård och naturhänsyn avser inte tillståndsärenden där samrådsförfarandet regleras av speciallagstiftning. Önskemålet gäller åtgärder inom jord- och skogsbruk, där lagstiftningens regler om naturvårdshänsyn kan tillämpas. För skogsmark avses områden, som enligt kommunens uppfattning, kan omfattas av 21 och 22 paragraferna i skogsvårdsförordningen och för jordbruksmark motsvarande områden.

LITTERATUR

Litteraturförteckningen upptar många nummer som inte återopas i rapporttexten. De har tagits med som hjälp för den intresserade läsare, vilken i likhet med planförfattaren, startar med

- gamla och otillräckliga kunskaper i fysik, kemi och biologi samt
- ambitionen att skaffa sig överblick över det stora kunskapsområdet och, om möjligt, en helhetssyn.

GRUNDLÄGGANDE PLANERINGSUNDERLAG

- (1) Gemensama planeringsförutsättningar. GPF 1982 Åtvidabergs kommun
- (2) K-Konsult, Linköping 1981. Kommunöversikt och markdispositionsplan för Åtvidabergs kommun
- (3) Castensson R. Karlsson S. Lönngren H. Ryding S-O, Zackrisson G. 1983. Samordnad mark/vattenöversikt - Planeringsunderlag och analysmetoder (Linköpings universitet. Institutionen för Tema vatten i natur och samhälle)

STATLIGA UTREDNINGAR, LAGSTIFTNING, RÅD OCH ANVISNINGAR

- (4) SOU 1971:75. Hushållning med mark och vatten. (Civildepartementet)
- (5) SOU 1979:54 och 55. Hushållning med mark och vatten 2. (Bostadsdepartementet)
- (6) SOU 1980:39 och 40. Vattenplanering. Betänkande av Vattenplaneringsutredningen
- (7) SOU 1983:10. Användning av växtnäring. Betänkande av Utredningen om användning av kemiska medel i jord- och skogsbruket
- (8) SOU 1983:56. Naturresursers nyttjande och hävd. Betänkande av Naturresurs- och miljökommittén
- (9) Ds Bo 1984:3. Förslag till lag om hushållning med naturresurser m m
- (10) Lagrådets yttrande över Förslag till ny plan- och bygglag 1985
- (11) SKSFS 1984:3. Skogsstyrelsens allmänna råd till ledning för användning av kvävegödselmedel på skogsmark
- (12) Floravård i skogsbruket. Allmän del. 1981 (Skogsstyrelsen 551 83 Jönköping)
- (13) Faunavård i skogsbruket. 1979-84. (Skogsstyrelsen 551 83 Jönköping)

RAPPORTER M M FRÅN STATENS NATURVÅRDSVERK

- (14) SNV 1980. Monitor 1980. En presentation av PMK - Programmet för övervakning av miljö kvalitet
- (15) SNV 1981. Monitor 1981. Försurning av mark och vatten
- (16) SNV 1982. Monitor 1982. Tungmetaller och organiska miljögifter i svensk natur

- (17) SNV 1969:1. Bedömningsgrunder för svenska yt-
vatten
- (18) SNV 1974. Vägars inverkan på omgivande natur -
Litteraturöversikt. Rapport SNV PM 476
- (19) SNV 1977. Landskapsanalys i Linköpings kommun.
SNV PM 804
- (20) SNV 1978. Användningen av Sveriges vattentill-
gångar. Meddelande SNV PM nr 1120
- (21) SNV 1979. Tre exempel på behandling av vatten-
frågor i kommunal översiktlig planering. Rapport
SNV PM nr 1148
- (22) SNV 1979. Karakterisering av vatten för fysisk
planering. Rapport SNV PM nr 1149
- (23) SNV 1980. Eckerberg K. Skogsbrukets inverkan
på yt- och grundvatten. Rapport SNV PM nr 1373
- (24) SNV RAÄ 1982. Kulturlandskapet. Samarbete natur-
vård - kulturminnesvård
- (25) SNV 1983. Bedömningar och riktvärden för fosfor
i sjöar och vattendrag. Meddelande SNV PM nr 1705

MATERIAL FRÅN LÄNSSTYRELSEN ÖSTERGÖTLANDS LÄN

- (26) LST 1972. Regionplanering i Östergötlands län,
Vattendragsutredning med riktlinjer för vatten-
vården
- (27) LST 1979/80. Försurning. Orsaker - Effekter -
Åtgärder
- (28) LST 1983 och 1976. Sjöar i Östergötland
- (29) LST 1983. Natur Kultur, Miljöer i Östergötland

ÖVRIG LITTERATUR

- (30) Jerkbrant B. Jerkbrant C. Malbert B. 1979.
Ett ekologiskt synsätt i översiktlig planering
(Byggforskningen) Rapport R98:1979
- (31) Castensson R. Falkenmark M. Lohm U. Widstrand C-G.
1979. Vatten i natur och samhälle (Liber Läro-
medel Lund)
- (32) Gottschalk L. Lohm U. Lundqvist J. 1982
Vatten - en resurs ur många perspektiv. Rapport
B2 (University of Linköping. Departement of
Water in Environment and Society)
- (33) Svenska Turistföreningens orienteringsserie
Nr 14. Känn ditt vatten
- (34) Falkenmark M. 1984. Vattenkvalitetsplanering -
Varför? Tidsskriften Vatten nr 2 år 1984
- (35) Angel H. Wolseley P. 1982. Levande vatten
(PA Norstedt & Söners Förlag)
- (36) Miljödatanämnden 1982. Blågul miljö.
(Bokförlaget Prisma)
- (37) Rosén B. 1983. Miljö och miljövård.
LTs förlag. Stockholm)
- (38) Linköpings kommun. Natur- och miljövårdsbered-
ningen 1982. Miljöpolitiskt handlingsprogram/
/1981. Förslag till miljöpolitiskt handlings-
program
- (39) K-Konsult 1980. Miljövårdsplanering Nacka kom-
mun. Underlag för miljövårdsplan

- (40) Troedsson T. Nykvist N. 1973. Marklära och markvård. (Almqvist & Wiksell)
- (41) Jordbruket och vår miljö. 1983. Stad och land/Rapport nr 22 (ALA, MOVIUM. Institutionen för landskapsplanering, Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp)
- (42) Pettersson O. 1978. Växtnäring och miljö. (ALA - Arbetsgruppen lantbruk och samhälle. Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala) ALA nr 1
- (43) Johansson J-O 1980. Vad sprutar bonden? (ALA - Arbetsgruppen lantbruk och samhälle, Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala) ALA nr 4
- (44) Silva Futura - tre visioner om svensk skog. 1983. Skogsfakta. Supplement Nr 4, 1984 (Sveriges lantbruksuniversitet Skogsvetenskapliga fakultet. Uppsala)
- (45) Kardell L. 1980. Skog för fritid. (ALA - Arbetsgruppen lantbruk och samhälle. Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala) ALA nr 5

MARK / VATTENANVÄNDNINGSPLAN Åtvidabergs kommun

REDOVISNINGSKARTA

Upprättat 1984-11-20
K-KONSULT LINKÖPING
Avd. för samhällsplanering

Rev. april 1985

OMRÅDESBETECKNINGAR

GÄLLANDE BESTÄMMELSER

- Sjö som omfattas av vattendom
- Förordnande enl byggnadsminneslagen
- Ledningsområde med förordnande
- Allmän väg med vägnummer

KOMMUNALA RIKTLINJER

- 1. Tätorter: Byar Fritidsbebyggelse
- 2. Glesbygd, huvudsakligen skogsmark utan starka bevarandebestämmelser
- 3.1 Avrinningsområde
Arnlängen / Vin / Värnsjön / S.Teden
- 3.2 Avrinningsområde
Hövern
- 4.1 Naturmiljö N11
Lilla Bjan / Falla / Hyttsjön
- 4.2 Östra delen av Örens
avrinningsområde
- 4.3 Avrinningsområde
Risten / Säken / Borken / Yxningen
- 4.4 Naturmiljö N17 / Kulturmiljö K3
Uknadalen
- 4.5 Bersbo-området
Uppströms Risten
- 4.6 Naturmiljö N17/51/52
Glän-Bysjöområdet / Malmviksängen / Märtingsbo
- 5.1 Avrinningsområde
Horsfjärden / Nären
- 5.2 Avrinningsområde
Ojsjön
- 5.3 Naturmiljö N57
Ören
- 5.4 Naturmiljö N37/38/41
Yxningen / Borkhult / Borken

KOMMUNAL MÅLSÄTTNING

- N Naturmiljö
 - K Kulturmiljö
- } enligt avsnitt 5.312

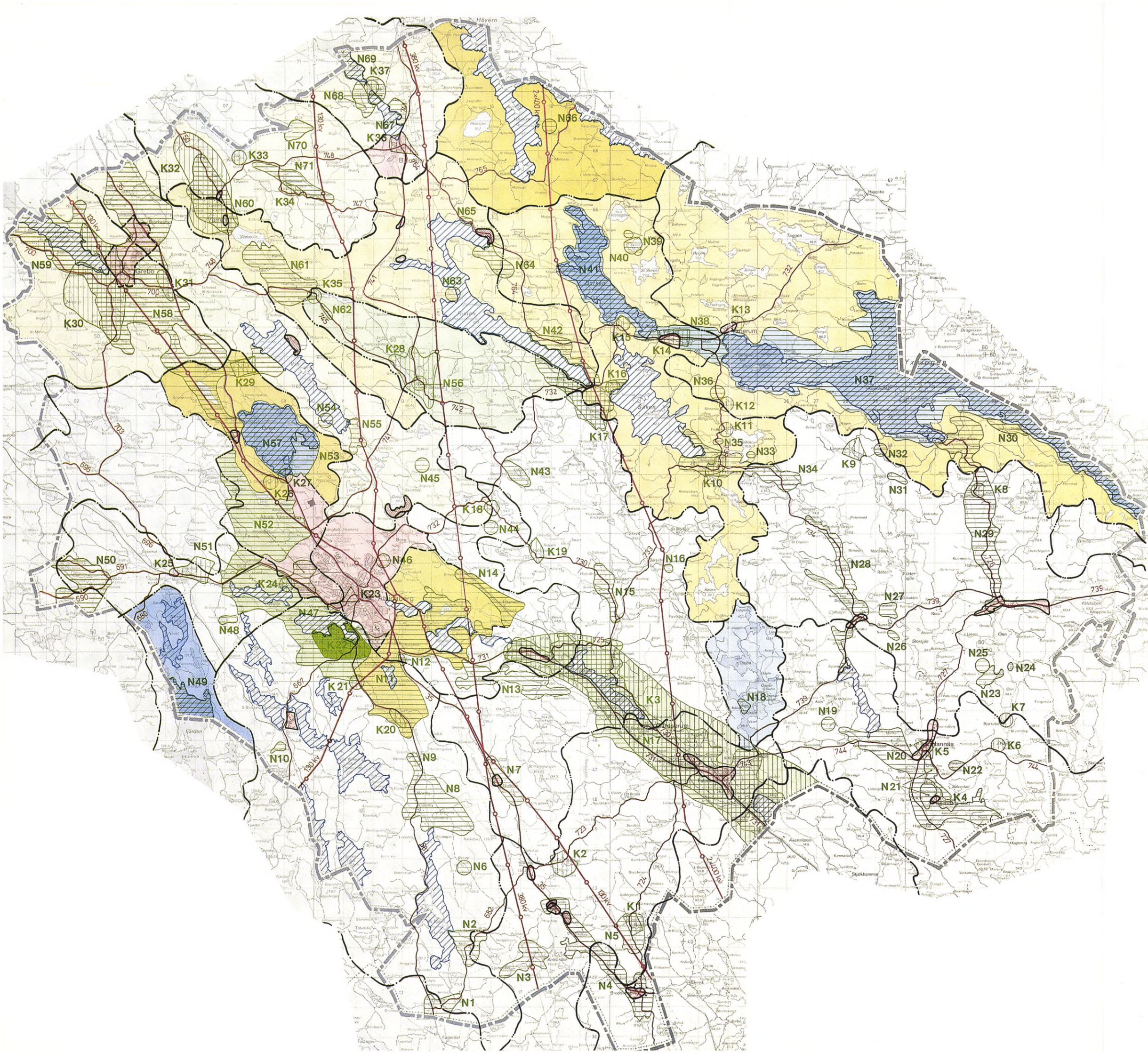
GRÄNSBETECKNINGAR

- Gräns för befintlig bebyggelse, tätort eller by
- Gräns för flodområde (vattendelare)
- Gräns för avrinningsområde (vattendelare)
- Gräns för delområde
- Annan områdesgräns
- Gräns för natur- eller kulturmiljö

Allmänt kartmaterial från lantmäteriet.
Medgivande 85.0082.

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning.
Lantmateriverket 1985-04-19.

1000 m 0 1 2 3 4 5 km

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 830559-9
från Statens råd för byggnadsforskning till Åtvidabergs
kommun, Åtvidaberg.

R132: 1985

ISBN 91-540-4488-X

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Art.nr: 6705132

Abonnemangsgrupp:
X. Samhällsplanering

Distribution:
Svensk Byggtjänst, Box 7853
103 99 Stockholm

Cirka pris: 40 kr exkl moms